

SZÁZADVÉG

EURÓPA PROJEKT 2024. ELEMZÉS
– EU27 + NORVÉGIA, SVÁJC,
EGYESÜLT KIRÁLYSÁG

VII. NEMZETKÖZI KUTATÁS ELEMZÉSE: ÖSSZEFOGLALÓ
DOKUMENTUM

2024.

DOI: 10.65295/dissz-eu.2024

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	2
2. Szakirodalmi áttekintés	4
2.1. A politikai rendszerhez fűződő attitűdöket meghatározó tényezők	4
2.2. Tízparancsolatba vetett hitet meghatározó tényezők	5
3. Az eredmények összefoglalása	7
3.1. Általános konjunktúraérzet, politikai attitűdök	7
3.2. Az Európai Unió megítélése	12
3.3. Energetika	16
3.4. Háború	19
3.5. Média	21
3.6. Vallás	22
3.7. Migráció	24
3.8. Attitűd	26
4. A kutatás főbb következtetései	29
5. Bibliográfia	31
6. Módszertan	33

1. BEVEZETÉS

Az európai közgondolkodást az elmúlt években egymással összefonódó gazdasági, politikai és társadalmi folyamatok alakították. A geopolitikai feszültségek erősödése, a fegyveres konfliktusok elhúzódása, az Európai Unió szerepének folyamatos újraértelmezése, valamint a migrációs folyamatok mind hozzájárulnak ahhoz, hogy az európai társadalmak tagjai egyre komplexebb módon viszonyuljanak saját jövőjükhöz, politikai intézményeikhez és a nemzetközi szereplőkhöz. Ezzel párhuzamosan a gazdasági bizonytalanság és a konjunktúraérzet alakulása is jelentős hatással van a lakossági attitűdök formálódására.

Az Európa Projekt 2024 kutatás célja, hogy átfogó képet nyújtson az európai lakosság véleményéről, attitűdjeiről és várakozásairól a jelenlegi gazdasági, közéleti és kulturális folyamatok mentén. A vizsgálat során kiemelt figyelmet fordítunk az állampolgárok általános konjunktúraérzetére, politikai attitűdjeire, valamint a nemzetközi szinten meghatározó politikai szereplők megítélésére. Vizsgáljuk még az Európai Unióval kapcsolatos véleményeket, úgy, mint a főbb szakpolitikai területek lakossági fogadtatása és a fegyveres konfliktusok társadalomra gyakorolt hatása, vagy a migrációval kapcsolatos lakossági vélemények.

A kutatás 30 európai országban (EU27 + Egyesült Királyság, Norvégia és Svájc) CATI módszertannal valósult meg, országonként reprezentatív mintán, mindösszesen 30 000 fő megkérdezésével. A vizsgálat lehetőséget teremt arra, hogy összehasonlítható módon elemezzük az egyes országok közötti különbségeket, rávilágítsunk az egyes országok területi és demográfiai sajátosságaira az attitűdök és a vélemények alakulásában.

A kutatás elsődleges célja annak feltérképezése, hogy az európai közgondolkodást meghatározó kulcstémák mentén milyen attitűdstruktúrák rajzolódnak ki. Ennek érdekében többek között a következő kérdésekre kerestük a választ:

- + Hogyan alakul az európai lakosság konjunktúraérzete, és ez miként függ össze politikai attitűdjeikkel?
- + Milyen megítélés alá esnek a nemzetközi szinten meghatározó politikai szereplők?
- + Hogyan értékelik az állampolgárok az Európai Unió működését és főbb szakpolitikai lépéseit?
- + Milyen hatással vannak a fegyveres konfliktusok az európai lakosság percepcióira és jövőképeire?
- + Milyen attitűdök jellemzik a migrációval kapcsolatos közgondolkodást Európában?

Jelen összefoglaló dokumentum ezekben a kutatási eredményekben nyújt betekintést. A kutatás módszertanának részletes bemutatása jelen dokumentum legvégén található. Egy rövid

szakirodalmi áttekintést követően a kutatás eredményeinek bemutatása következik altémánként csoportosítva. Így többek között átfogó képet kapható az európaiak általános konjunktúraérzetéről és politikai attitűdjéről, az unió megítéléséről, az energetika kérdéséről, a háborúról alkotott véleményről, médiahasználati szokásokról, a valláshoz való viszonyulásról, a migrációról alkotott álláspontokról és az általános attitűdökről. E rövid összefoglaló dokumentum kereteit meghaladja, hogy a kutatási eredményekről teljes képet nyújtsunk, ugyanakkor az összegző fejezetben kitérünk a teljes kutatás alapján megfogalmazott főbb következtetésekre is.

2. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS

2.1. A politikai rendszerhez fűződő attitűdöket meghatározó tényezők

A politikai rendszerhez való viszonyulás és a politikai preferenciák alakulása összetett, több szinten meghatározott folyamat, amelyben a strukturális-demográfiai adottságok és az egyéni attitűdök egyaránt szerepet játszanak. A szakirodalom egyik visszatérő megállapítása, hogy a társadalmi beágyazottság alapvető dimenziói – így az életkor, a nem, a településméret és az iskolai végzettség – nem pusztán leíró változók, hanem a politikai orientációk stabil mintázatait is strukturálják.

Az életkor szerepét vizsgáló kutatások következetesen azt mutatják, hogy az idősebb korosztályok körében erősebb a hagyományos pártok és a status quo támogatottsága (Glenn, 1974; Tilley & Evans, 2014), míg a fiatalabb generációk nyitottabbak az új politikai alternatívák és a változás iránt (Norris, 2002; Dalton, 2016). A nem és a településméret hatása országonként eltérő mintázatokat mutathat, ugyanakkor általános tendencia, hogy a nők, valamint a kisebb településeken élők körében gyakrabban jelennek meg hagyományosabb politikai preferenciák (Inglehart & Norris, 2000; Lipset & Rokkan, 1967). Az iskolai végzettség szintén kulcsfontosságú tényező: a magasabb végzettség jellemzően nagyobb politikai tájékozottsággal és részvétellel jár együtt, és erősíti az új politikai alternatívák iránti nyitottságot (Dalton, 1984; Knutsen, 2004).

A strukturális tényezők mellett az egyéni percepciók és attitűdök legalább ilyen meghatározóak. Az ország helyzetének és a gazdasági kilátásoknak a megítélése, az elittel szembeni beállítódás, az élettel való elégedettség, a bizalom szintje, valamint a jövővel kapcsolatos várakozások mind hozzájárulnak a politikai preferenciák formálódásához. Az ország helyzetével és a gazdasági kilátásokkal való elégedetlenség, illetve az elittel szembeni kritikus attitűd jellemzően a változás iránti igényt erősíti, és növeli a protest szavazatok arányát (Hooghe & Dassonneville, 2018; Passarelli & Tuorto, 2018). Hasonló irányba hat az élettel való elégedettség és a társadalmi bizalom alacsony szintje is, amely a hagyományos pártokkal szembeni alternatívák keresését ösztönözheti (Inglehart, 1997; Hetherington, 1999). A jövővel kapcsolatos pesszimizmus és a globális elit befolyásával kapcsolatos percepciók pedig különösen kedveznek a populista és rendszerkritikus politikai erők támogatottságának (Mudde, 2004; Rooduijn, 2018).

A politikai attitűdök alakulásában a médiakörnyezet és az ahhoz való viszonyulás is egyre hangsúlyosabb tényező. A médiába vetett bizalom hiánya, valamint a vélemények sokszínűsége iránti igény hozzájárulhat a hagyományos politikai szereplőkkel szembeni

elégedetlenség erősödéséhez, és növelheti az alternatív információforrások iránti keresletet (Bennett & Pfetsch, 2018; Ceron, 2015). Ebben az értelemben a politikai preferenciák nem függetlenek attól a kommunikációs tértől, amelyben a politikai jelentések kialakulnak és versengenek egymással.

Nem választható el a politikai attitűdök értelmezése a tágabb gazdasági-társadalmi kontextustól sem. Az olyan makroszintű mutatók, mint a gazdasági fejlettség vagy a jóléti szint, közvetett módon befolyásolják a politikai rendszer stabilitásához való viszonyulást. A magasabb életszínvonal és gazdasági stabilitás jellemzően a status quo támogatottságának kedvez, míg a gazdasági nehézségek és az egyenlőtlenségek erősödése a politikai változás iránti igényt növeli (Anderson & Tverdova, 2003; Kriesi et al., 2012).

2.2. Tízparancsolatba vetett hitet meghatározó tényezők

A Tízparancsolathoz való viszonyulás és annak elfogadottsága több, egymással összefüggő társadalmi és attitűdbeli tényező mentén értelmezhető. A szakirodalom alapján ezek a tényezők egyrészt a vallásosság és az értékrend mélyebb strukturális dimenzióihoz, másrészt a társadalmi-demográfiai beágyazottsághoz kapcsolódnak. A Tízparancsolat ebben az értelemben nem pusztán vallási doktrínaként, hanem normatív referenciakeretként is értelmezhető, amelynek elfogadottsága érzékenyen reagál az egyéni és társadalmi kontextusokra.

A vallásosság mértéke várhatóan az egyik legerősebb magyarázó tényező, különösen az Istenhez közvetlenül kapcsolódó parancsolatok esetében. A klasszikus értékszociológiai megközelítések szerint a vallásosabb egyének nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a vallási előírásoknak és az ezekhez kapcsolódó erkölcsi normáknak (Rokeach, 1969; Schwartz & Huismans, 1995). Ugyanakkor a vallásosság társadalmi beágyazottsága sem független a gazdasági és strukturális feltételektől. A jövedelmi helyzet és a vallásosság kapcsolata nem egyértelmű: míg egyes megközelítések szerint a magasabb jövedelmű csoportok körében alacsonyabb a vallásosság szintje (Norris & Inglehart, 2004), más kutatások inkább a kapcsolat kontextusfüggő jellegét hangsúlyozzák (Pew Research Center, 2018).

Az életkor és az értékrend közötti kapcsolat szintén meghatározó. Az idősebb generációk körében általában erősebben jelennek meg tradicionális értékmenták (Inglehart, 1997; Robinson & Jackson, 2001), ami a Tízparancsolathoz való viszonyulásban is megjelenhet. A nemek közötti különbségek hasonlóképpen relevánsak: a kutatások következetesen azt mutatják, hogy a nők átlagosan vallásosabbak, mint a férfiak (Francis, 1997; Miller & Stark, 2002), ami szintén befolyásolhatja a vallási normák elfogadottságát.

A társadalmi térbeli beágyazottság – különösen a településméret – szintén összefügg az értékrend alakulásával. A kisebb településeken élők körében gyakrabban jelennek meg tradicionálisabb attitűdök (Andorka, 2006; Beluszky & Sikos, 2007), ami a vallási normákhoz való erősebb kötődésben is megnyilvánulhat. Az iskolai végzettség ezzel részben ellentétes irányú hatást mutat: a magasabb végzettség gyakran együtt jár a hagyományos értékek kritikusabb megközelítésével és a szekuláris-rationális orientációk erősödésével (Inglehart & Baker, 2000; Schwartz, 2007).

A vallásosság és a normatív rendszerek társadalmi szerepe nem választható el a tágabb makroszintű folyamatoktól sem. A szekularizációs hipotézis szerint a társadalmi-gazdasági fejlődés – amelyet többek között a Human Development Index (HDI) is megragad – hosszabb távon a vallásosság visszaszorulásával és a szekuláris értékek térnyerésével jár együtt (Berger, 1969; Wilson, 1966). Ebben az értelemben a Tízparancsolat elfogadottsága nem csupán egyéni hit kérdése, hanem a társadalmi modernizáció és értékváltozás szélesebb folyamataiba való beágyazódás.

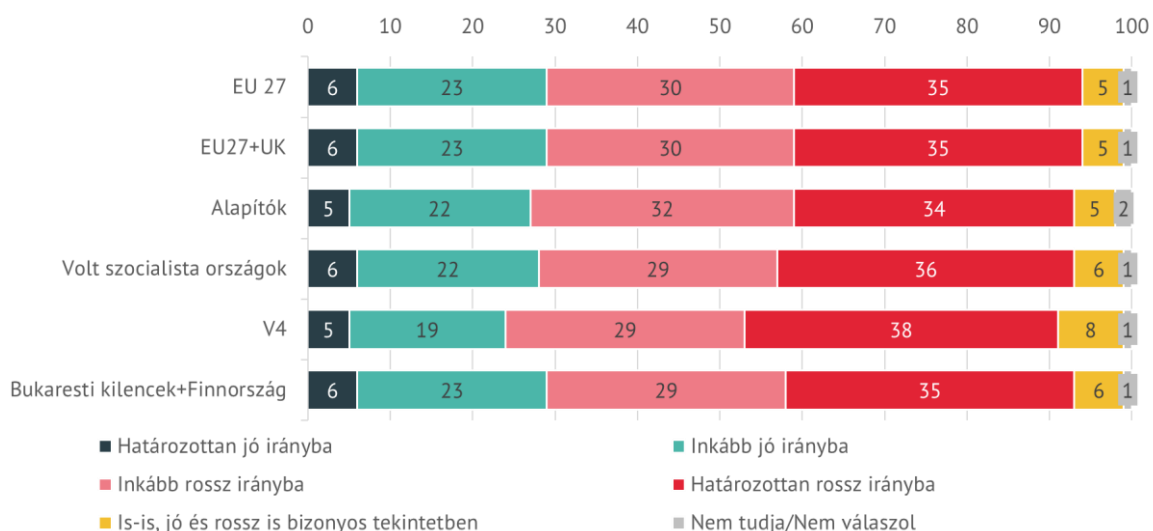
3. AZ EREDMÉNYEK ÖSSZEFOGLALÁSA

3.1. Általános konjunktúraérzet, politikai attitűdök

Jelen fejezetben a megkérdezettek általános konjunktúraérzetét, a legjelentősebb helyi és regionális problémákat, a lokális- és geopolitikai szintéren releváns attitűdöket mutatjuk be. Az eredmények szerint Európa lakosságának csaknem kétharmada (65 százalék) negatívan ítéli meg saját országának közeljövőjét, és úgy vélik, hogy a dolgok rossz irányba haladnak. Ezzel szemben mindössze 29 százalékuk volt pozitív véleményen, míg további 5 százalékuk semleges álláspontot foglalt. Ugyanezen kérdést regionális és csoportos bontásban vizsgálva a V4 országok lakossága tűnt a legpesszimistábbnak, ugyanis 24 százalékuk vélekedett arról, hogy jó irányba fognak menni a dolgok.

A lakosság konjunktúra érzetét illetően jelentős eltérések figyelhetők meg a különböző országokra vonatkozó adatok alapján. Luxemburg végzett az élen, ott a legmagasabb azon válaszadók aránya, akik optimistán tekintenek az országuk helyzetére, arányuk eléri az 53 százalékot. Litvánia esetében ez már 51 százalék, míg Észtországban 45 százalék. A legpesszimistább ország Szlovákia, ahol a megkérdezettek mindössze 18 százaléka vélekedik derülátóan országuk helyzetéről. Horvátországban és Ausztriában szintén alacsony a pozitív percepcióval rendelkezők aránya, előbbiben 19, utóbbiban 21 százalék. Magyarországon a lakosság 36 százaléka ítéli meg kedvezően az ország irányát.

1. ÁBRA: ÖSSZESEGÉBEN ÖN SZERINT MA AZ ÖN ORSZÁGÁBAN INKÁBB JÓ, VAGY INKÁBB ROSSZ IRÁNYBA MENNEK A DOLGOK? (%)

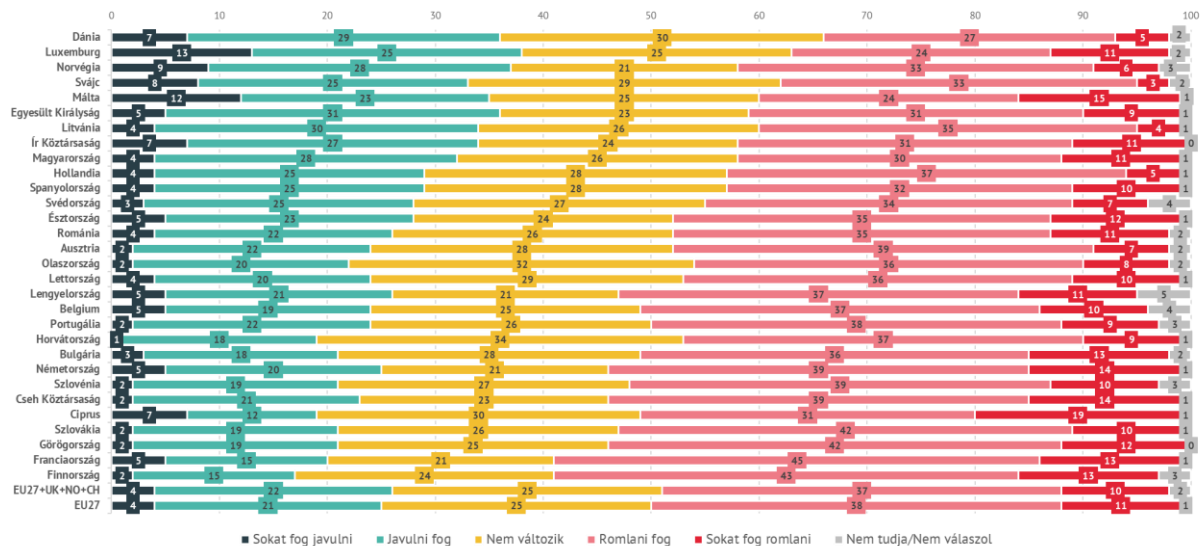
Forrás: Századvég-szerkesztés

A kutatási adatok alapján elmondható, hogy saját országuk gazdasági helyzetének alakulását illetően a luxemburgi válaszadók 38 százaléka, a norvégok 37 százaléka és a dánok 36

százaléka pozitívan értékeli. Magyarországon a derülők aránya 32 százalék. Ezzel szemben a legalacsonyabb arányban a franciák (20 százalék), a ciprusi válaszadók (19 százalék) és a finnek (17 százalék) vélekednek optimistán hazájuk gazdasági kilátásairól.

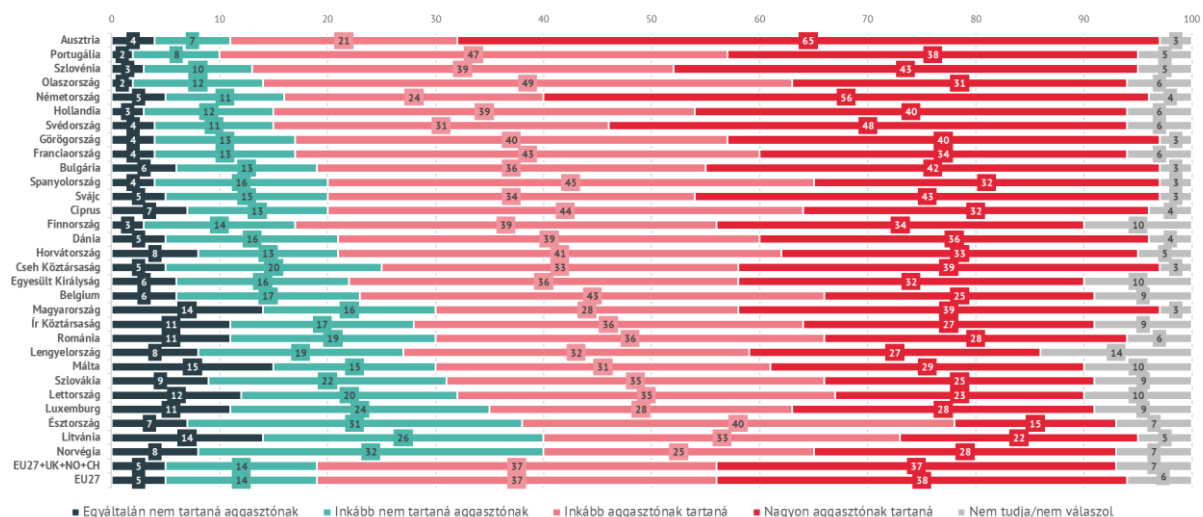
2. ÁBRA: ÖN SZERINT AZ ÖN ORSZÁGÁNAK GAZDASÁGI HELYZETE A KÖVETKEZŐ EGY-KÉT ÉVBEN...? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Leginkább Szlovénia (82 százalék), Portugália (85 százalék) és Ausztria (86 százalék) mutatja a legmagasabb aggodalmi szintet azzal kapcsolatban, hogy külföldi forrásból származó pénzügyi támogatások révén kísérlet történhet az adott ország belpolitikai folyamatainak befolyásolására. Magyarországon a válaszadók kétharmada (67 százalék) fejez ki ellenérzéseket a külföldi befolyásszerzéssel szemben. Ezzel szemben a legalacsonyabb mértékű aggodalom Norvégiában (40 százalék) és Litvániában (40 százalék) figyelhető meg.

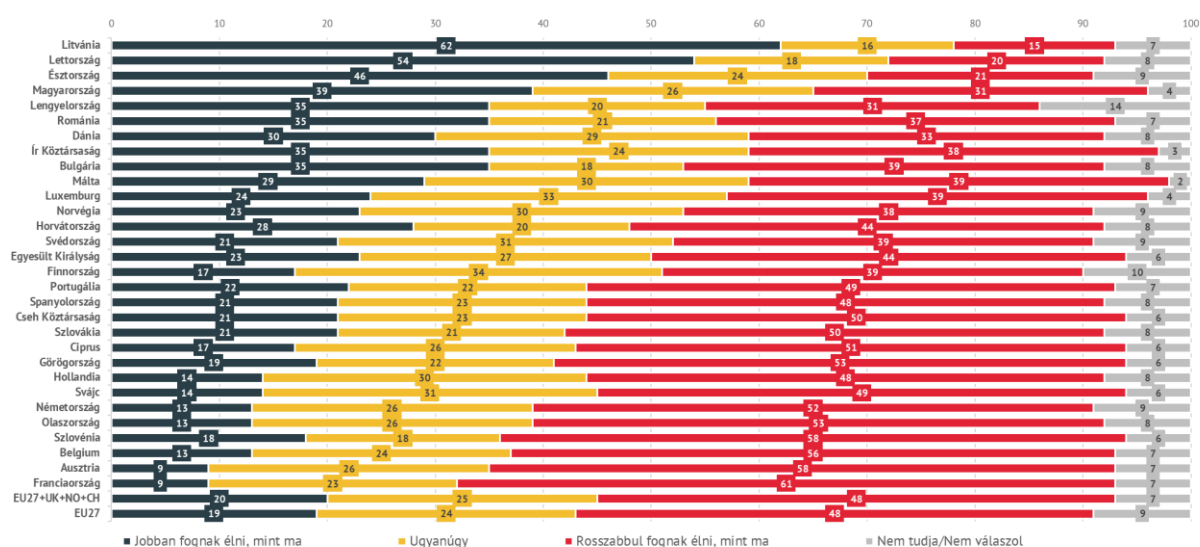
3. ÁBRA: ÖN MENNYIRE TARTANÁ AGGASZTÓNAK, HA KÜLFÖLDRŐL ÉRKEZŐ PÉNZEKSEL PRÓBÁLNÁK MEG BEFOLYÁSOLNI AZ ÖN ORSZÁGA BELPOLITIKÁJÁT, VÁLASZTÁSAIT? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

A felmérés adatai alapján országonként számottevő különbségek azonosíthatók a jövő generációk életkilátásaival kapcsolatban. A három balti állam esetében a legmagasabb az optimizmus: Litvániában 62 százalék, Lettorszáiban 54 százalék, Észtországban pedig 46 százalék azon válaszadók aránya, akik szerint a következő generációk kedvezőbb életkörülmények között fognak élni a jelenlegiekénél. Magyarország 39 százalékos értékkel a negyedik helyet foglalja el. A rangsor végén Belgium található, ahol a válaszadók mindössze 13 százaléka tekint optimistán a jövőre, míg Ausztriában és Franciaországban ez az arány még alacsonyabb, mindkét esetben csupán 9 százalék.

4. ÁBRA: ÖN SZERINT AZ ÖN GYERMEKEI VAGY A KÖVETKEZŐ GENERÁCIÓK...? (%)

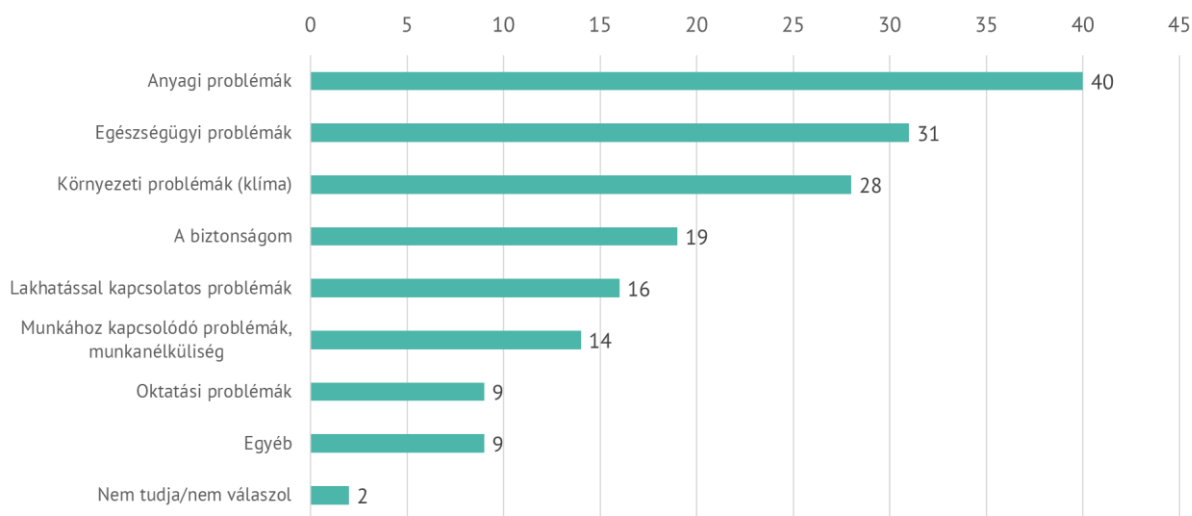

Forrás: Századvég-szerkesztés

A felmérés eredményei szerint az európai lakosság úgy véli, hogy jelenleg a három legsürgetőbb kihívás Európában az anyagi nehézségek (40 százalék), az egészségügyi problémák (31 százalék), illetve a környezeti kihívások (28 százalék). A felkínált válaszlehetőségek közül az oktatási rendszer hiányosságait említették a legalacsonyabb arányban, az uniós és brit válaszadók mindössze 9 százaléka szerint tartozik ez a legégetőbb problémák közé.

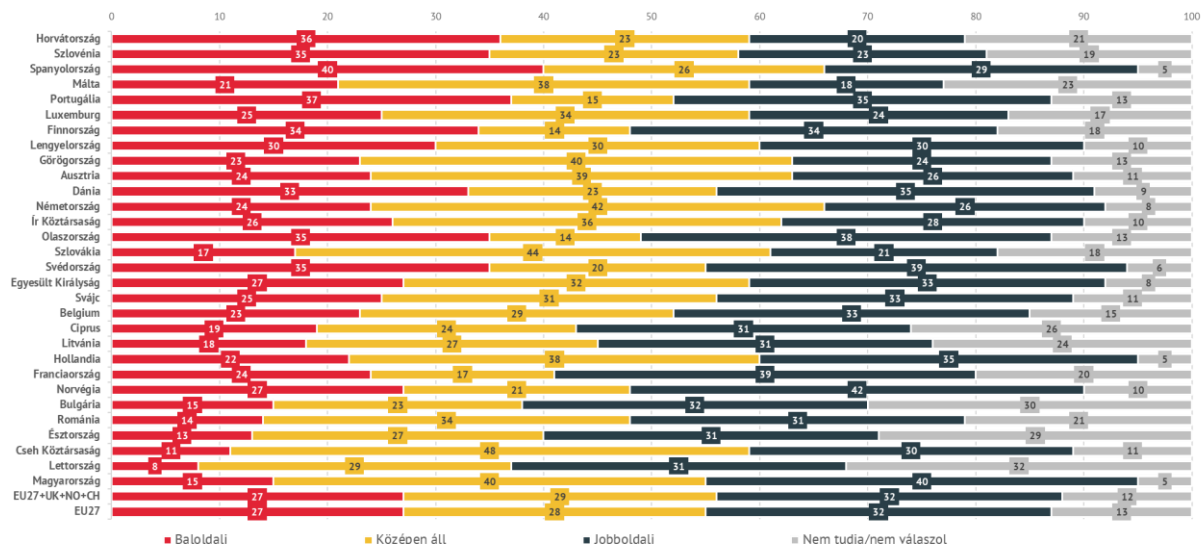
5. ÁBRA: AZ ALÁBBIK KÖZÜL MELYIK AZ A KÉT LEGNAGYOBB PROBLÉMA, AMELYEKEL MA ÖNNEK SZEMBE KELL NÉZNIE? (%) EU27+UK

Forrás: Századvég-szerkesztés

A lakosság politikai önbesorolása is vizsgálat tárgyát képezte. A felmérés adatai alapján megállapítható, hogy a baloldali identitású lakosság aránya Spanyolországban (40 százalék), Portugáliában (37 százalék) és Horvátországban (36 százalék) a legmagasabb. A jobboldali önbesorolás Norvégiában (42 százalék) és Magyarországon (40 százalék) a legkiemelkedőbb. A középen állók aránya Csehországban (48 százalék) és Szlovákiában (44 százalék) a legmagasabb.

6. ÁBRA: ÖN HOVÁ SOROLNÁ MAGÁT AZ ALÁBBIK KÖZÜL? (%)

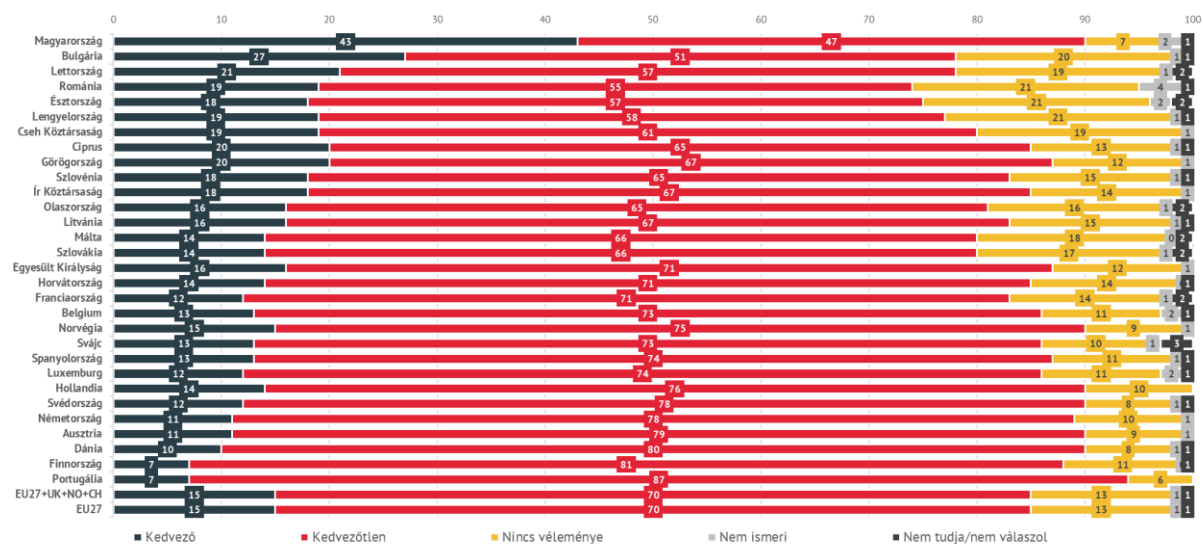
Forrás: Századvég-szerkesztés

Megkérdeztük az európai lakosok véleményét egyes személyeket illetően, hogy inkább kedvezően vagy kedvezőtlenül vélekednek az illetőről. Joe Biden, amerikai elnök személyét tekintve leginkább a litvánok (58 százalék) és a lengyelek (56 százalék) ítélték meg

kedvezően; legkevésbé pedig a szlovének (16 százalék). Vlagyimir Putyin orosz elnökkel az európai lakosság mintegy egytizede (9 százalék) szimpatizált. Ezzel szemben az uniós és brit válaszadók jelentős többsége, 79 százaléka ellenszenvesnek vélte az orosz vezetőt. A korábbi évek eredményeivel összehasonlítva az orosz elnök megítélésében nem történt szignifikáns változás. Volodimir Zelenszkij ukrán elnök támogatottsága Litvániában volt kimagasló (76 százalék), a legkevésbé a görögök (17 százalék) és a ciprusiak (14 százalék) vélekedtek pozitívan személyéről. Olaf Scholzról, Németország kancellárjáról az európai válaszadók 18 százaléka vélekedett pozitívan, mindemellett az európaiak 37 százaléka semleges álláspontot képvisel Scholz megítélésével kapcsolatban. Franciaország elnökéről, Emmanuel Macronról, uniós és brit megkérdezettek 29 százaléka rendelkezett kedvező véleménnyel. A volt amerikai elnök, Donald Trump támogatottsága Magyarországon volt a legkiemelkedőbb (43 százalék), ehhez képest az EU átlag 15 százalék volt.

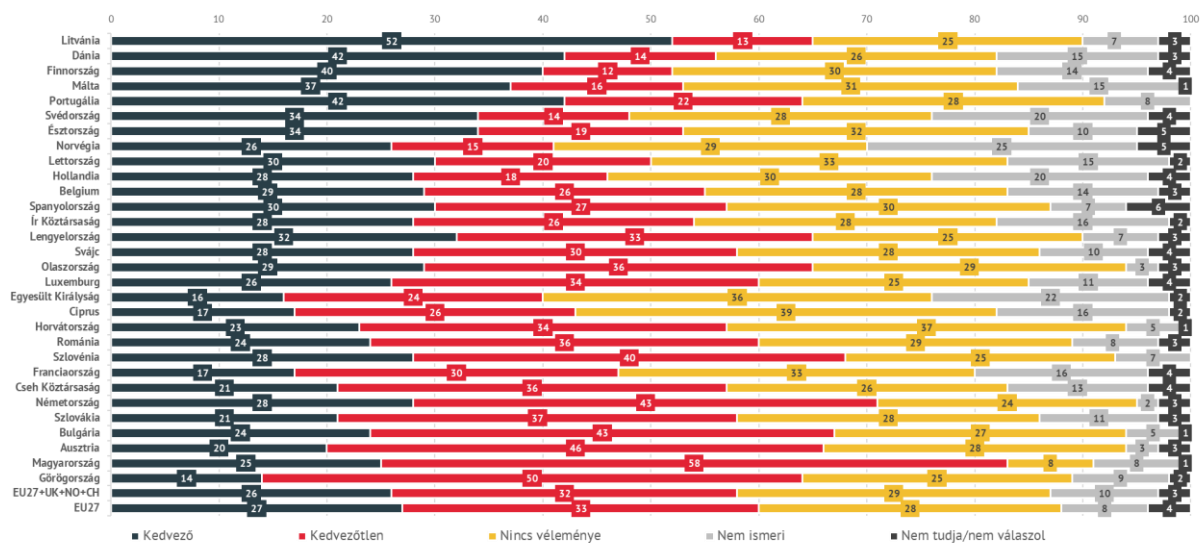
7. ÁBRA: KÉREM, MONDJA EL, INKÁBB KEDVEZŐ, VAGY INKÁBB KEDVEZŐTLEN VÉLEMÉNYEN VAN RÓLA! DONALD TRUMP (%)

A kutatás adatai azt mutatják, hogy Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnökének kedveltsége Litvániában a legmagasabb, ahol a megkérdezettek 52 százaléka vélekedik róla pozitívan. Litvániát követi Dánia és Portugália, ahol egyaránt a válaszadók 42-42 százaléka rendelkezik pozitív véleménnyel von der Leyenről. Ezzel szemben Ausztriában a támogatottsága mindössze 20 százalék, míg a sort Görögország zárja, ahol ennél is alacsonyabb, csupán 14 százalék a politikus kedveltsége.

8. ÁBRA: KÉREM, MONDJA EL, INKÁBB KEDVEZŐ, VAGY INKÁBB KEDVEZŐTLEN VÉLEMÉNYEN VAN RÓLA! **URSULA VON DER LEYEN** (%)

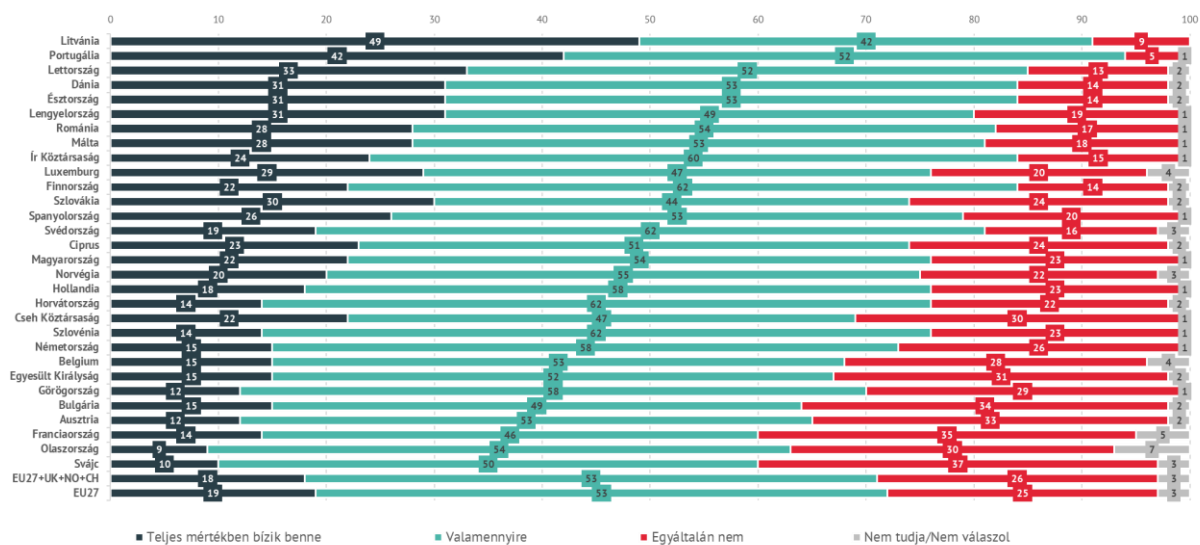

Forrás: Századvég-szerkesztés

3.2. Az Európai Unió megítélése

A kutatás következő szakaszában a felmérésben részt vevő országok lakosságának az Európai Unióról alkotott képét és percepcióit vizsgáltuk. Elsőként azt mértük fel, hogy az európai polgárok milyen mértékben bíznak az Európai Unióban. Az eredmények szerint a szövetség iránti feltétlen bizalom mértéke Litvániában a legmagasabb, ahol a válaszadók 49 százaléka teljes mértékben megbízik az EU-ban. Amíg a magyarok 22 százaléka bízik teljes mértékben az Unióban, addig Svájcban mindössze a lakosság 10 százaléka.

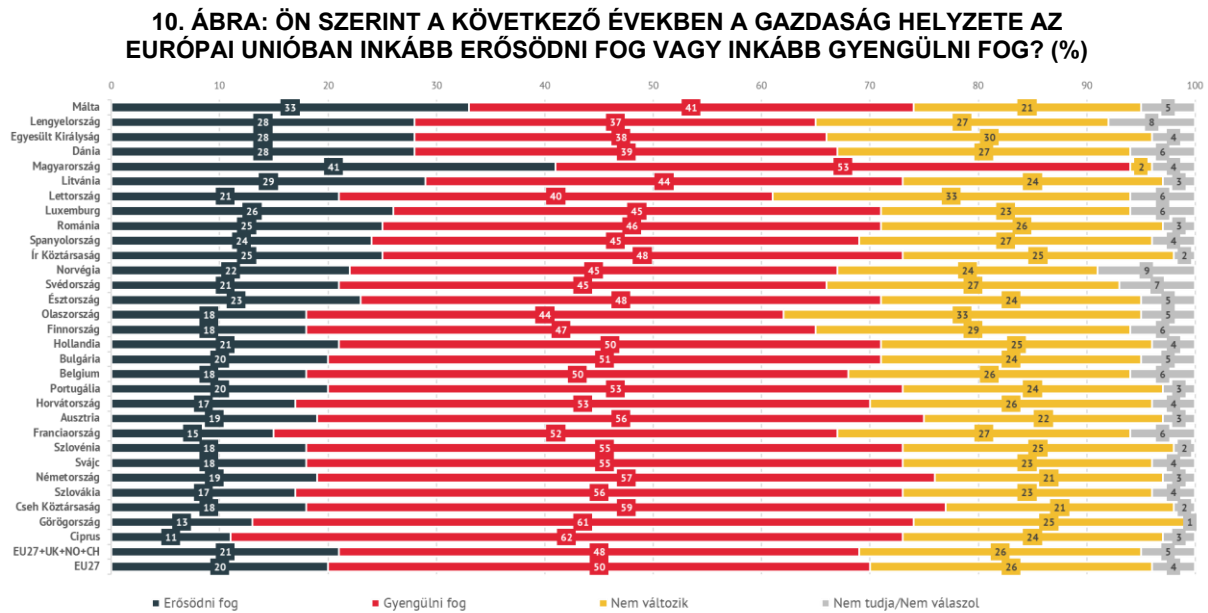
9. ÁBRA: MENNYIRE BÍZIK ÖN AZ EURÓPAI UNIÓBAN? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

A kutatás adatai alapján az egyes országok lakosságának várakozásai jelentősen eltérnek az EU gazdasági helyzetének jövőbeli alakulását illetően. Magyarországon a megkérdezettek 41 százaléka, Máltán 33 százaléka, Litvániában pedig 29 százaléka pozitívan ítéli meg a kérdést, és bízik abban, hogy erősödni fog az Unió gazdasága a következő években. Ezzel szemben Franciaországban a válaszadók mindössze 15 százaléka, Görögországban 13 százaléka, Cipruson pedig csupán 11 százaléka vár pozitív változást az Európai Unió gazdasági teljesítményében.

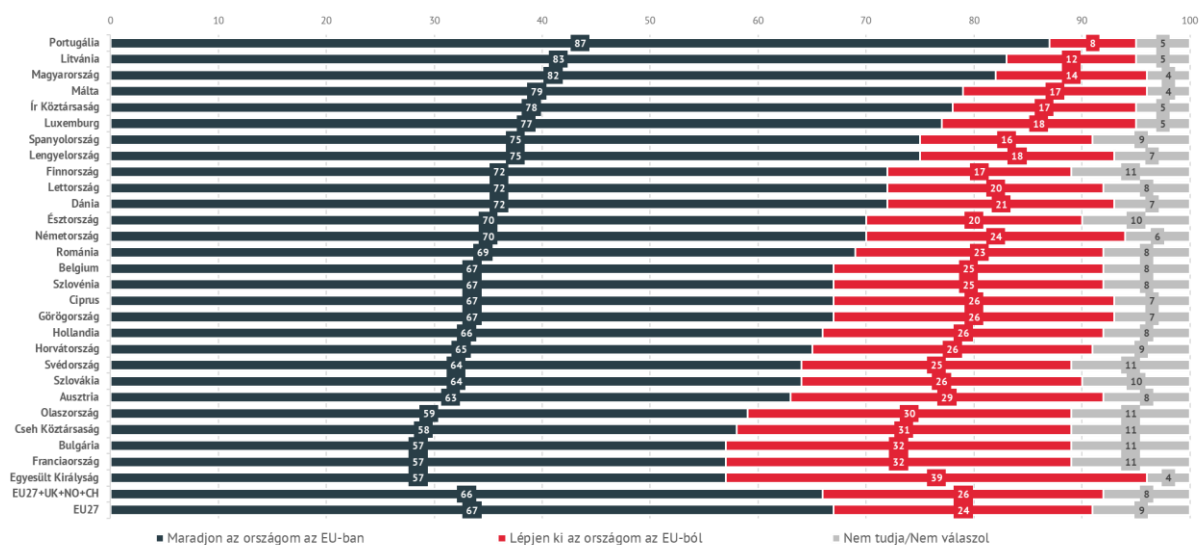

Forrás: Századvég-szerkesztés

A felmérés eredményei azt mutatják, hogy Portugáliában a megkérdezettek 87 százaléka, Litvániában 83 százaléka, Magyarországon pedig 82 százaléka támogatná az uniós tagság fenntartását egy esetleges népszavazáson. A tagállamok közül Bulgáriában és Franciaországban a legalacsonyabb a maradáspártiak aránya, ugyanakkor a válaszadók többsége (57-57 százaléka) ezekben az országokban is a tagság fenntartása mellett szavazna.

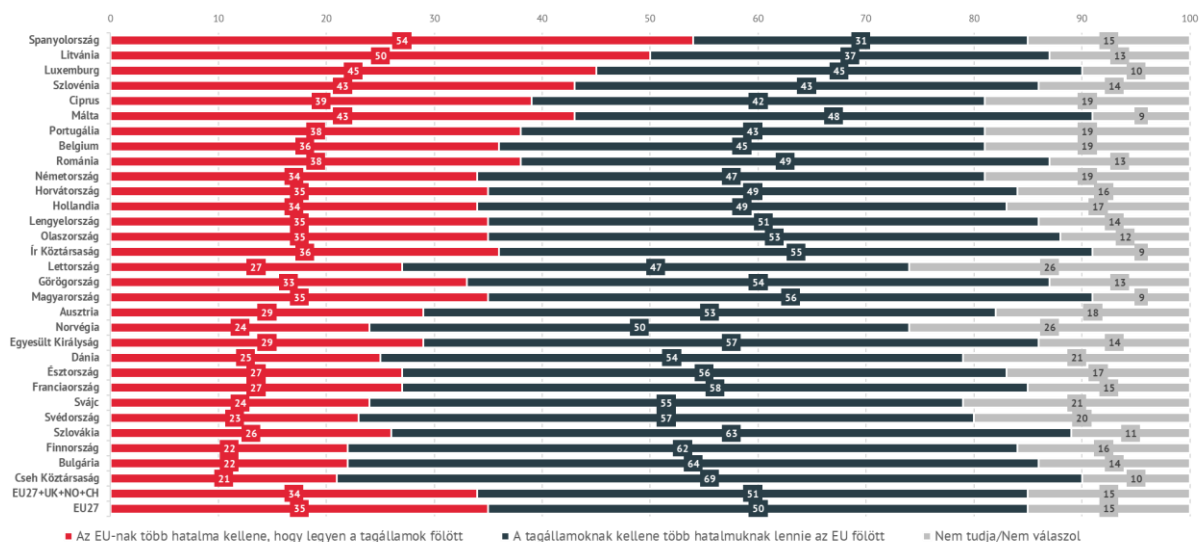
11. ÁBRA: HOGYAN SZAVAZNA EGY, AZ ÖN ORSZÁGÁNAK EU-TAGSÁGÁRÓL SZÓLÓ NÉPSZAVAZÁSON? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

A kutatás adatai szerint a föderalista nézetet vallók aránya országonként jelentősen eltér. Spanyolországban a lakosság 54 százaléka, Litvániában 50 százaléka, Luxemburgban pedig 45 százaléka vélekedik úgy, hogy az EU-nak több hatalmat kellene gyakorolnia a tagállamok felett. Ezzel szemben Csehországban mindössze a válaszadók 21 százaléka, míg Bulgáriában és Finnországban egyaránt 22-22 százaléka képviseli a föderalista szemléletet.

12. ÁBRA: AZ ALÁBBI ÁLLÍTÁSOK KÖZÜL MELYIK ÁLL KÖZELEBB AZ ÖN VÉLEMÉNYÉHEZ? (%)

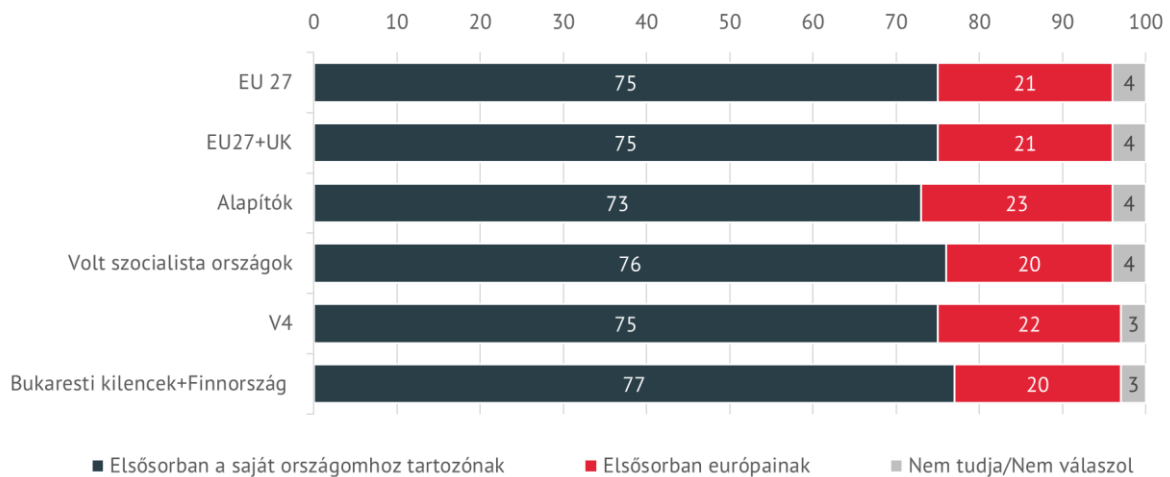
Forrás: Századvég-szerkesztés

A kutatási adatok szerint az európaiak túlnyomó többsége elsősorban a saját országához tartozónak érzi magát. Az alapító országokban a válaszadók 73 százaléka azonosul elsődlegesen a nemzeti identitásával, és ehhez hasonló arányokat láthatunk a visegrádi

államokban (75 százalék), a volt szocialista országokban (76 százalék), valamint a bukaresti kilencek körében (77 százalék) is. Azonban országonként vizsgálva eltérés rajzolódik ki: a portugálok 86 százaléka, a finnek 85 százaléka és a dánok 84 százaléka vallja magát elsősorban a saját országához tartozónak. A lista másik végén a lengyelek találhatók, akiknek 71 százaléka elsődlegesen a saját nemzeti identitásával azonosul, őket követik a németek 69 százalékkal és a luxemburgiak 60 százalékkal.

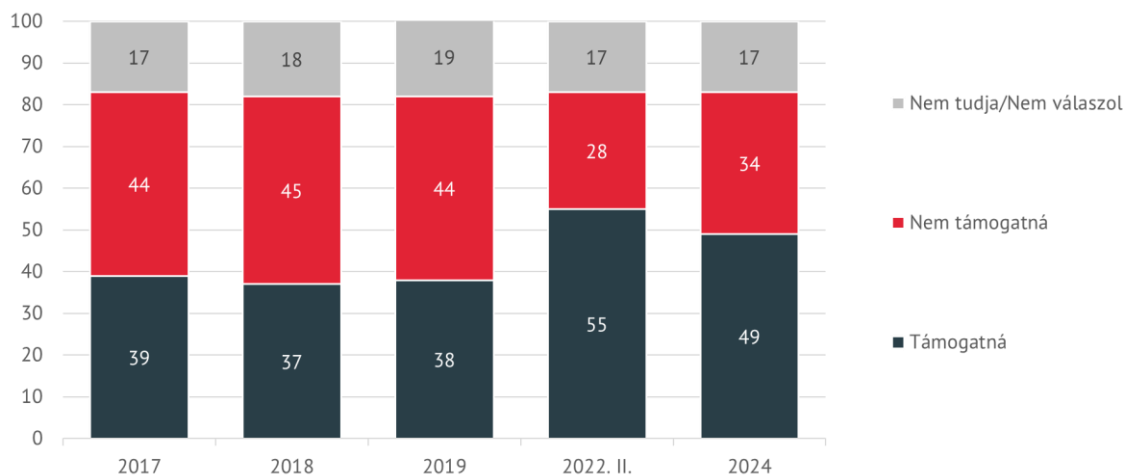
13. ÁBRA: ÖN ELSŐSORBAN INKÁBB A SAJÁT ORSZÁGÁHOZ TARTOZÓNAK, VAGY INKÁBB EURÓPAINAK TARTJA MAGÁT? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az előző évhez viszonyítva 6 százalékponttal csökkent azoknak az aránya, akik támogatnák Ukrajna csatlakozását az Európai Unióhoz, így jelenleg a megkérdezettek 49 százaléka helyeselné az ország felvételét az Unióba. Ezzel párhuzamosan ugyanennyivel, 6 százalékponttal nőtt azon válaszadók aránya, akik ellenzik Ukrajna uniós csatlakozását.

**14. ÁBRA: ÖN TÁMOGATNÁ-E UKRAJNA CSATLAKOZÁSÁT AZ EU-HOZ? (%)
EU27+UK**

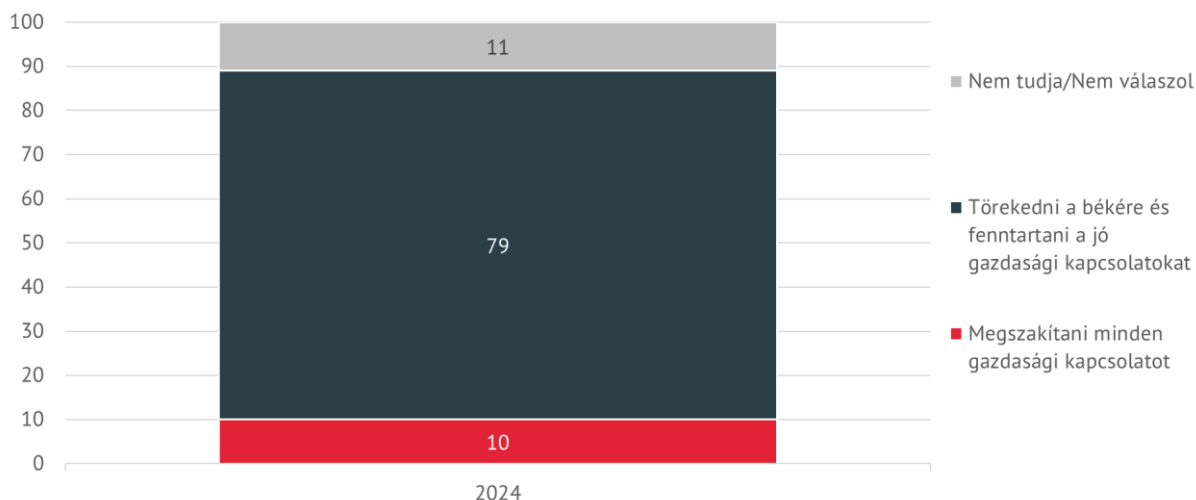

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az uniós és brit válaszadók 79 százaléka úgy véli, hogy Európának törekednie kell a békés kapcsolatok fenntartására Kínával és a kedvező gazdasági együttműködés megőrzésére. Ezzel szemben a válaszadók mindössze 10 százaléka foglalt állást.

15. ÁBRA: ÖN SZERINT AZ EU-NAK MILYEN VISZONYT KELLENE ÁPOLNIA KÍNÁVAL? (%) EU27+UK

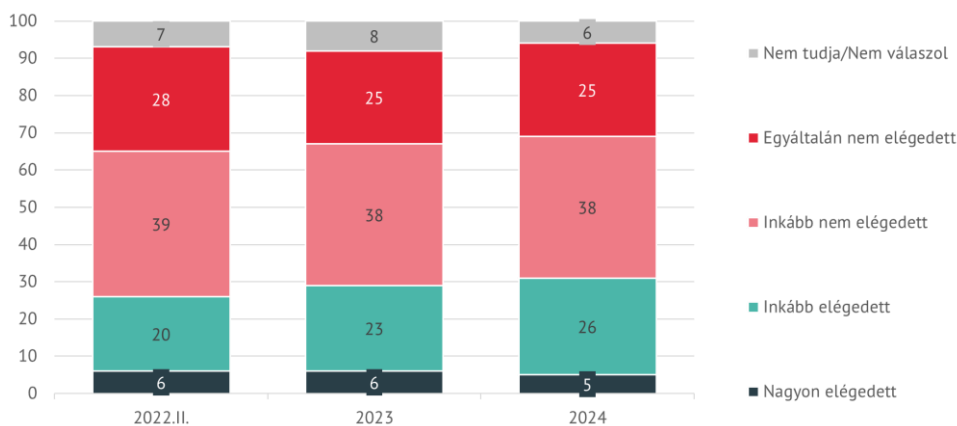

Forrás: Századvég-szerkesztés

3.3. Energetika

A felmérésben résztvevőknek mindössze 31 százaléka elégedett azokkal az intézkedésekkel, amelyeket az Európai Unió eddig tett az energiaárak és az infláció megfékezése érdekében. Ezzel szemben az uniós és brit megkérdezettek jelentős többsége, 63 százaléka nem ért egyet az Unió eddigi lépéseivel, és úgy véli, hogy további erőfeszítésekre lenne szükség az inflációs és az energetikai kihívások kezelése érdekében.

16. ÁBRA: MENNYIRE ELÉGEDETT AZ EURÓPAI UNIÓVAL AZ ALÁBBI TERÜLETEKEN? AMIT EDDIG TETT AZ INFLÁCIÓ ÉS AZ ENERGIAÁRAK MEGFÉKEZÉSÉRE (%) EU27+UK

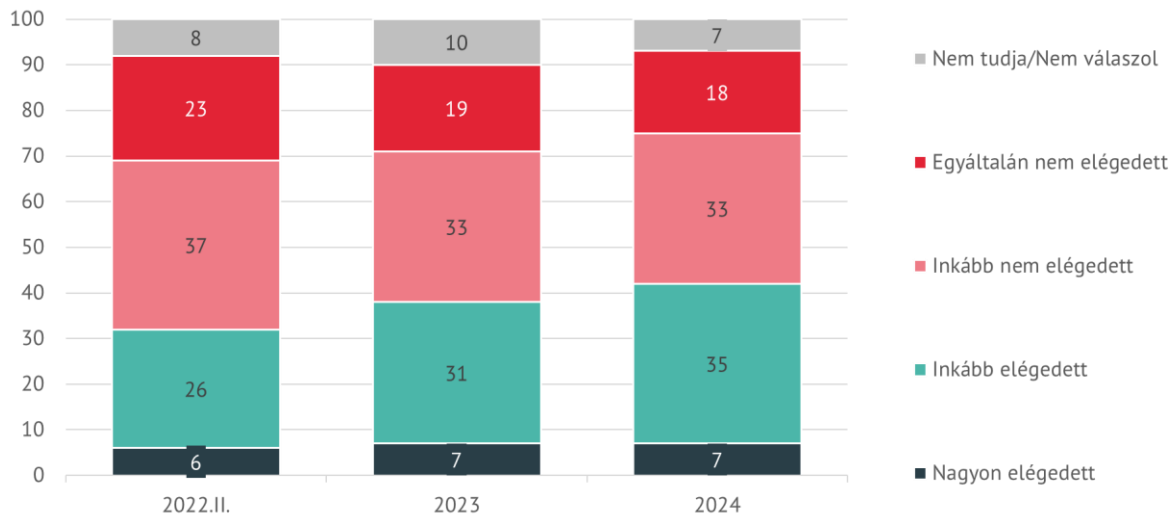

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az energiaellátás biztonságának érdekében tett uniós erőfeszítésekkel az európai válaszadók 42 százaléka volt elégedett, azonban a megkérdezettek többsége, 51 százaléka nem. 2022 második félévéhez képest jelentős, 10 százalékpontos növekedés volt tapasztalható azoknak a hányadában, akik pozitívan értékelik az Unió energiabiztonsággal kapcsolatos lépéseit.

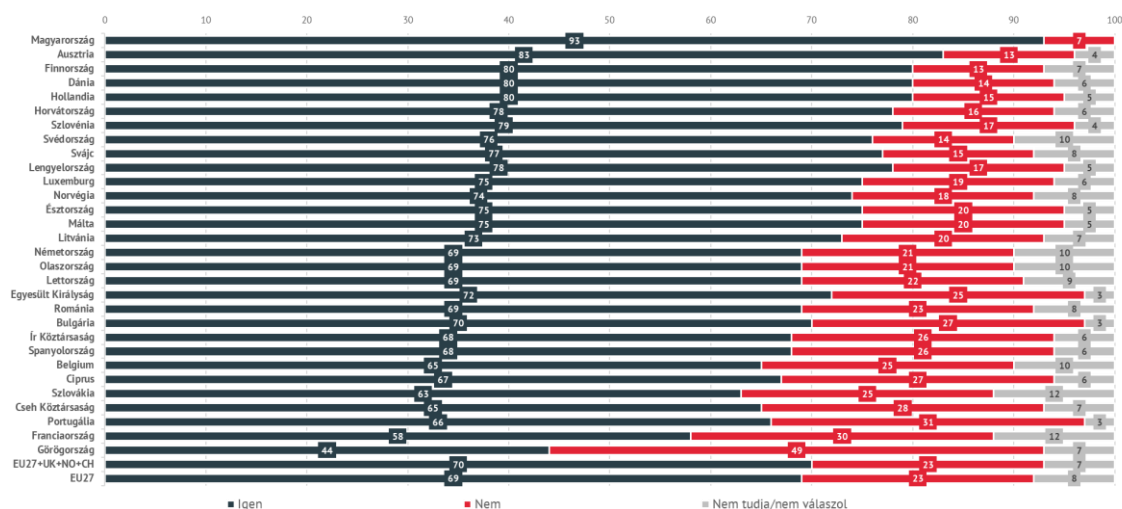
**17. ÁBRA: MENNYIRE ELÉGEDETT AZ EURÓPAI UNIÓVAL AZ ALÁBBI TERÜLETEKEN?
AMIT EDDIG TETT AZ ENERGIAELLÁTÁS BIZTONSÁGÁNAK ÉRDEKÉBEN (%)
EU27+UK**

Forrás: Századvég-szerkesztés

A „megfelelően tudják a lakásukat fűteni” kérdés esetén a kutatási adatok szerint Magyarországon a válaszadók 93 százaléka nyilatkozott pozitívan, ami az Európai Unióban a legmagasabb arány. Ezt Ausztria követi 83 százalékkal, míg a legalacsonyabb érték Görögországban figyelhető meg (44 százalék), Franciaország pedig 58 százalékos arányt mutat.

18. ÁBRA: MEGFELELŐEN TUDJÁK A LAKÁSUKAT FŰTENI? (%)

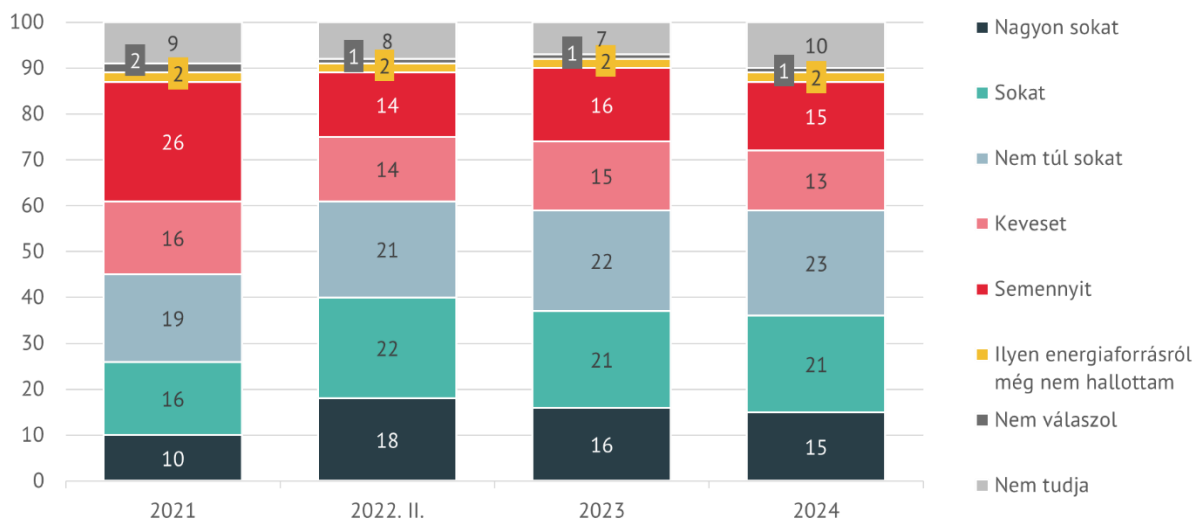

Forrás: Századvég-szerkesztés

A kutatási eredmények azt mutatják, hogy az uniós és brit polgárok 36 százaléka vélekedik úgy, hogy a villamosenergia-termelésben az atomerőműveknek kellene a legnagyobb szerepet játszaniuk, míg 23 százalékuk szerint az atomerőművek által előállított villamos energia mennyisége nem kellene, hogy túl jelentős legyen. Az európai megkérdezettek 28 százaléka úgy gondolja, hogy csak kevés vagy semennyi villamosenergiát sem kellene atomerőművekben termelni. A 2021-es adatokkal összevetve az atomerőműveket támogatók aránya 10 százalékponttal emelkedett Európában.

19. ÁBRA: ÖN SZERINT AZ ORSZÁG ENERGIAFOGYASZTÁSÁHOZ MENNYI VILLAMOS ENERGIÁT KELLENE AZ ÖN ORSZÁGÁBAN ATOMERŐMŰBEN ELŐÁLLÍTANI? (%) EU27+UK

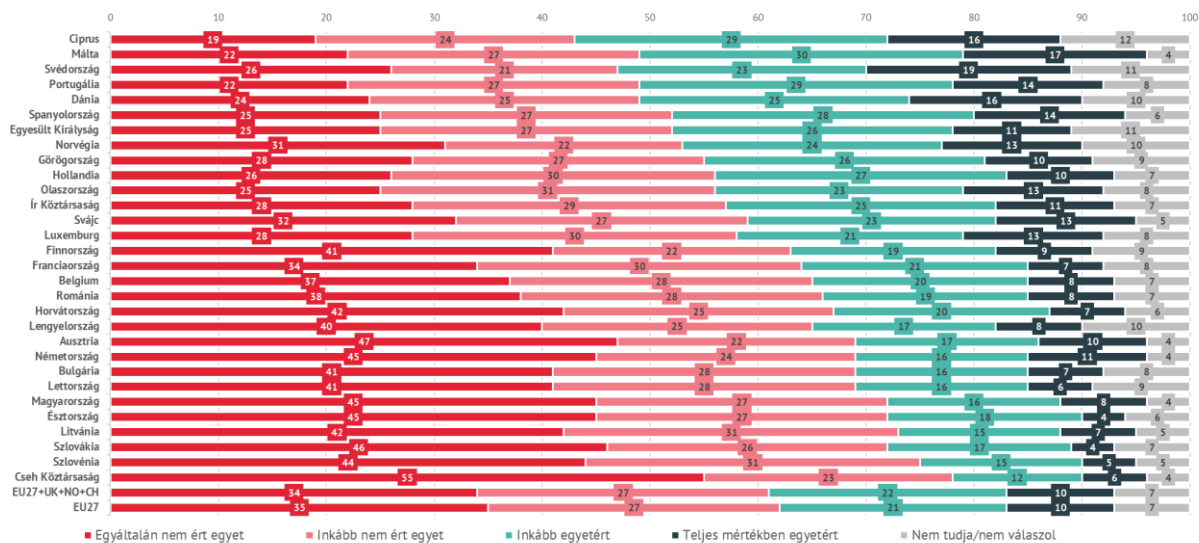

Forrás: Századvég-szerkesztés

A hagyományos üzemanyagú járművek értékesítési tilalmával egyet nem értők aránya Csehországban (78 százalék), Szlovéniában (75 százalék) és Litvániában (73 százalék) a legmagasabb. Ezzel szemben Svédországban (47 százalék) és Cipruson (43 százalék) a legalacsonyabb azoknak a hányada, akik ellenzik ezt a rendelkezést.

20. ÁBRA: MENNYIRE ÉRT EGYET AZZAL A DÖNTÉSEL, HOGY 2035-TŐL AZ EURÓPAI UNIÓ BETILTSA A HAGYOMÁNYOS ÜZEMANYAGOKKAL HAJTOTT BELSŐ ÉGÉSŰ MOTOROKKAL SZERELT JÁRMŰVEK ÉRTÉKESÍTÉSÉT? (%)

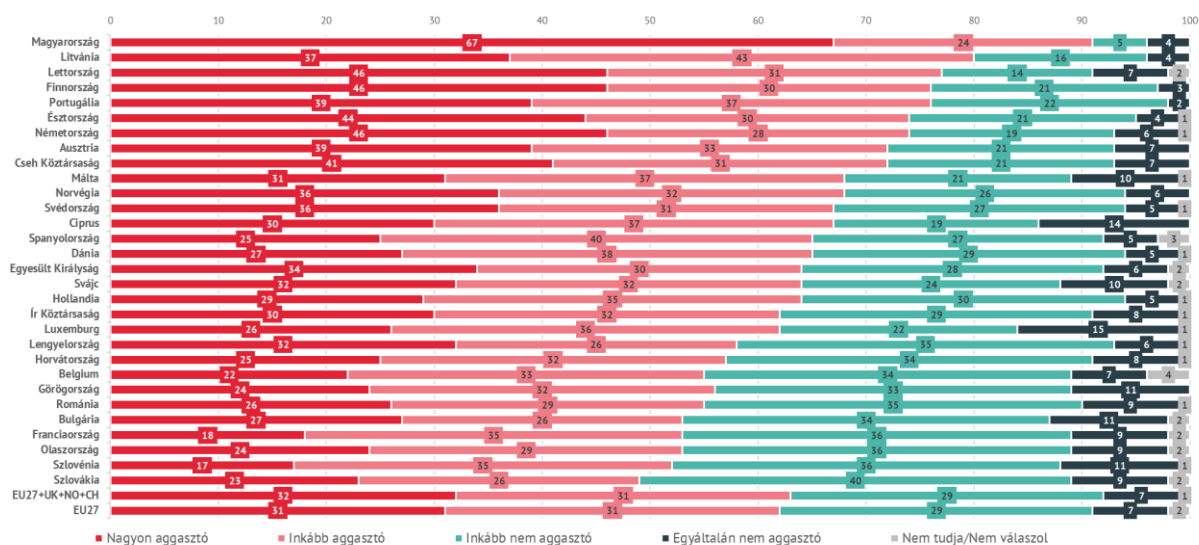

Forrás: Századvég-szerkesztés

3.4. Háború

Az aktuális geopolitikai helyzet miatt a fegyveres konfliktusokkal kapcsolatos kérdések az ideai kutatás jelentős részét tették ki. Magyarországon a legmagasabb (91 százalék) azoknak az aránya, akiket aggaszt az Oroszország és Ukrajna között zajló konfliktus. Litvániában a megkérdezettek 80 százaléka fejezte ki aggodalmát a háború miatt, ezzel szemben Szlovákiában a legalacsonyabb (49 százalék) azoknak az aránya, akiket aggaszt a helyzet.

21. ÁBRA: ÖN MENNYIRE TARTJA AGGASZTÓNAK, AZ OROSZORSZÁG ÉS UKRAJNA KÖZÖTT ZAJLÓ FEGYVERES KONFLIKTUST? (%)

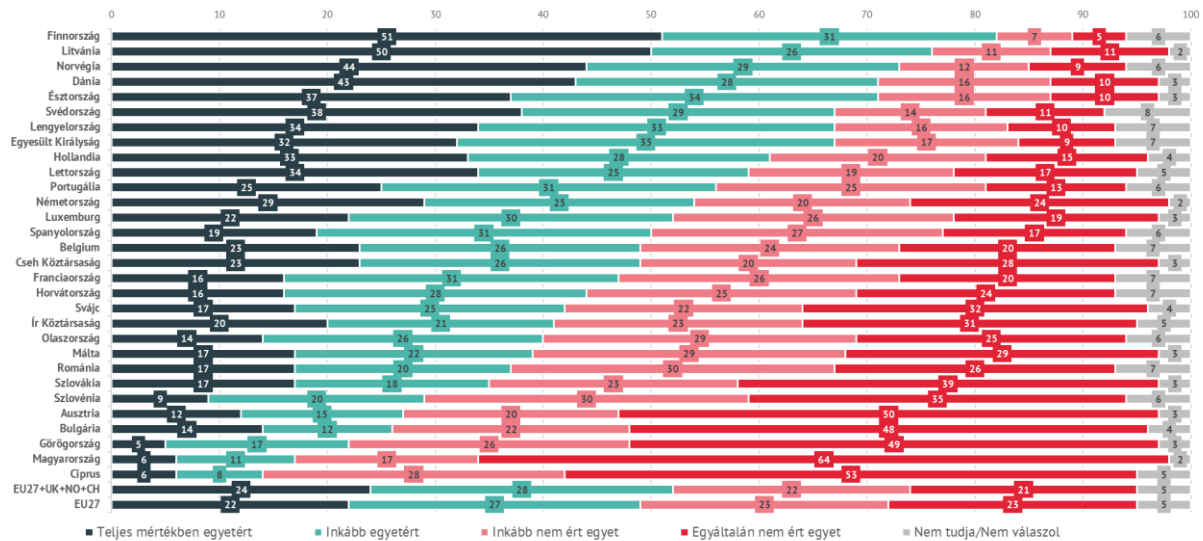

Forrás: Századvég-szerkesztés

A felmérés eredményei szerint Finnországban (82 százalék), Litvániában (76 százalék) és Norvégiában (73 százalék) a legmagasabb azoknak a hányada, akik támogatnák az ukrán fegyverszállítmányokat. Ezzel szemben Görögországban (22 százalék), Magyarországon (17 százalék) és Cipruson (14 százalék) a legalacsonyabb a fegyverküldést pártolók aránya.

22. ÁBRA: ÖN INKÁBB EGYETÉRTENE VAGY INKÁBB NEM ÉRTENE EGYET AZZAL, HOGY AZ ÖN ORSZÁGA FEGYVEREKET KÜLDJÖN UKRAJNÁBA? (%)

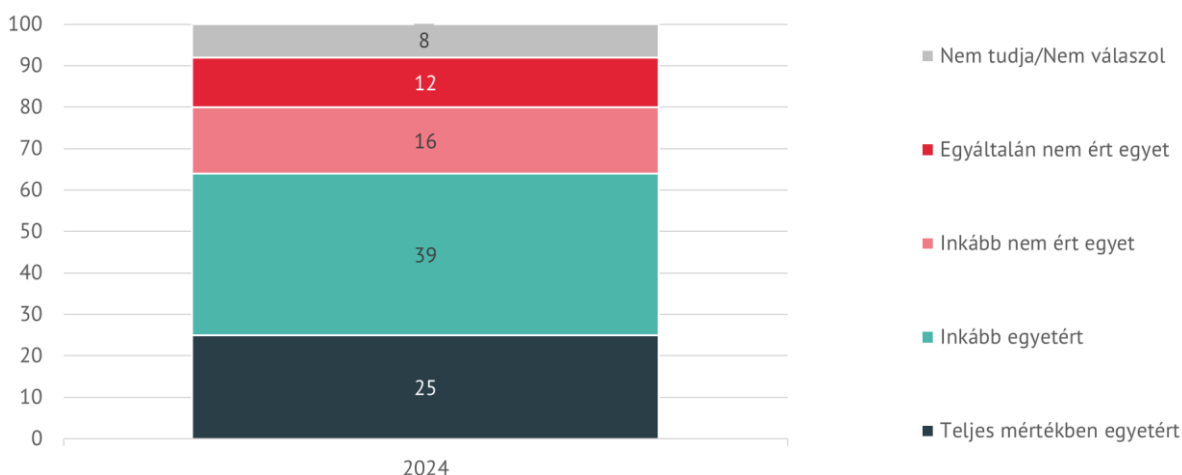

Forrás: Századvég-szerkesztés

A kutatási eredmények jelentős országonkénti eltéréseket mutatnak a hazáért való harci hajlandóság tekintetében: Cipruson a lakosság 75 százaléka vállalná a harcot, míg Belgiumban ez az arány csupán 35 százalék. Amennyiben a harcra az adott ország területén kerülne sor, Norvégiában és Cipruson 79 százalék, Görögországban 78 százalék mutat készséget, szemben Belgium 45 százalékával. Az ország határain kívüli szerepvállalás jóval alacsonyabb: Litvániában 46 százalék, Norvégiában, Görögországban és Máltán egyaránt 40 százalék, míg Ausztriában mindössze 17 százalék vállalná ezt. Ezzel párhuzamosan az uniós és brit válaszadók 64 százaléka támogatja egy közös európai hadsereg létrehozását, míg 28 százalékuk ellenzi azt.

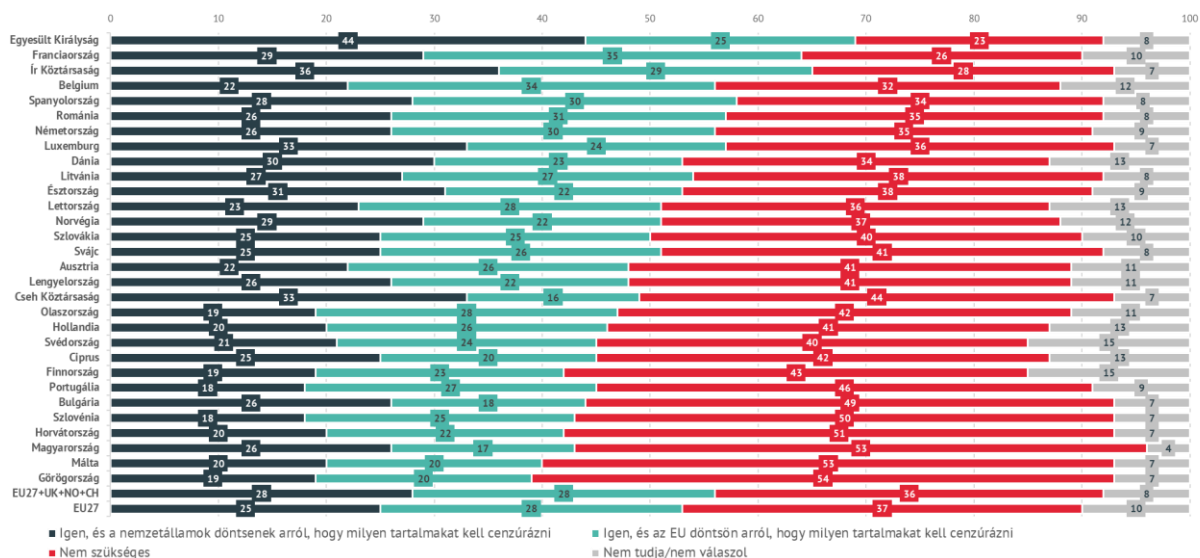
23. ÁBRA: ÖN INKÁBB EGYETÉRTENE VAGY INKÁBB NEM ÉRTENE EGYET EGY KÖZÖS EURÓPAI HADSZEREG FELÁLLÍTÁSÁVAL? (%) EU27+UK

3.5. Média

A felmérés aktuális témái között szerepeltek a média sokszínűségére és az egyes médiumok cenzúragyakorlására vonatkozó kérdések is. Az Egyesült Királyságban a válaszadók 44 százaléka, az Ír Köztársaságban pedig 36 százaléka vélte úgy, hogy az állami szempontoknak kell meghatározónak lenniük a médiacenzúra tekintetében. Ezek a legmagasabb arányok a vizsgált országok között. Ezzel szemben Szlovéniában és Portugáliában mindössze a megkérdezettek 18-18 százaléka ért egyet azzal, hogy a médiacenzúrát állami szempontok szerint kellene alkalmazni.

24. ÁBRA: ÖN SZERINT SZÜKSÉGES-E CENZÚRÁZNI A KÖZÖSSÉGIMÉDIA-OLDALAKON MEGJELENŐ TARTALMAT? (%)

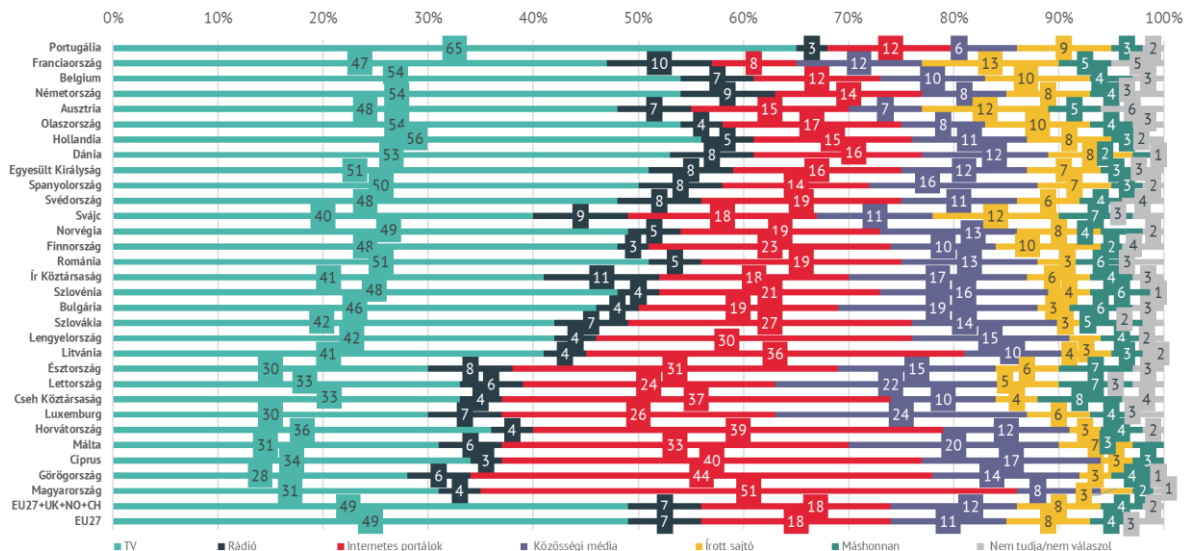

Forrás: Századvég-szerkesztés

Portugáliában a válaszadók 65 százaléka a televíziót tartja a leghitelesebb információforrásnak a közéleti és politikai hírek tekintetében. A lista másik végén Görögország található, ahol a megkérdezettek mindössze 28 százaléka véli úgy, hogy a televízió a legmegbízhatóbb médium a közéleti tájékoztatás területén. A magyarok 51 százaléka az internetes portálokat tekinti a leghitelesebb hírforrásnak.

25. ÁBRA: ÖN HONNAN TÁJÉKOZÓDIK, AMIKOR A LEGHITELESEBB HÍREKRE KIVÁNCSI A KÖZÉLETTEL, POLITIKÁVAL KAPCSOLATBAN? (%)

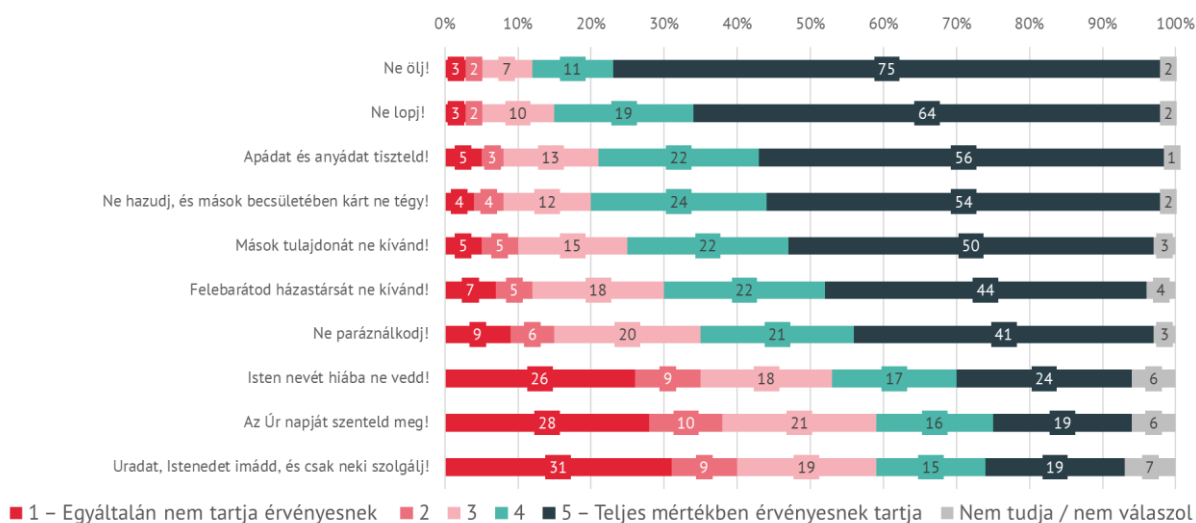
Forrás: Századvég-szerkesztés

3.6.Vallás

A felmérés következő fejezete a vallási hovatartozás és a Tízparancsot elfogadottságát vizsgálja. Az uniós és brit válaszadókat arról kérdezték, hogy egy 1-től 5-ig terjedő skálán osztályozzák a parancsokat aszerint, hogy azok mennyire bizonyulnak érvényesnek napjainkban. A kutatás eredményei szerint a Tízparancsot közül a „Ne ölj!” parancsot az európai megkérdezettek 86 százaléka tartja a leginkább irányadónak. Ezt követi a „Ne lopj!” és a „Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!” előírások, amelyeket az uniós és brit válaszadók 83, illetve 78 százaléka tekint érvényesnek a mai világban.

26. ÁBRA: ÖN MENNYIRE TARTJA ÉRVÉNYESNEK EZEKET A PARANCSOLATOKAT, SZABÁLYOKAT? (%) EU27+UK

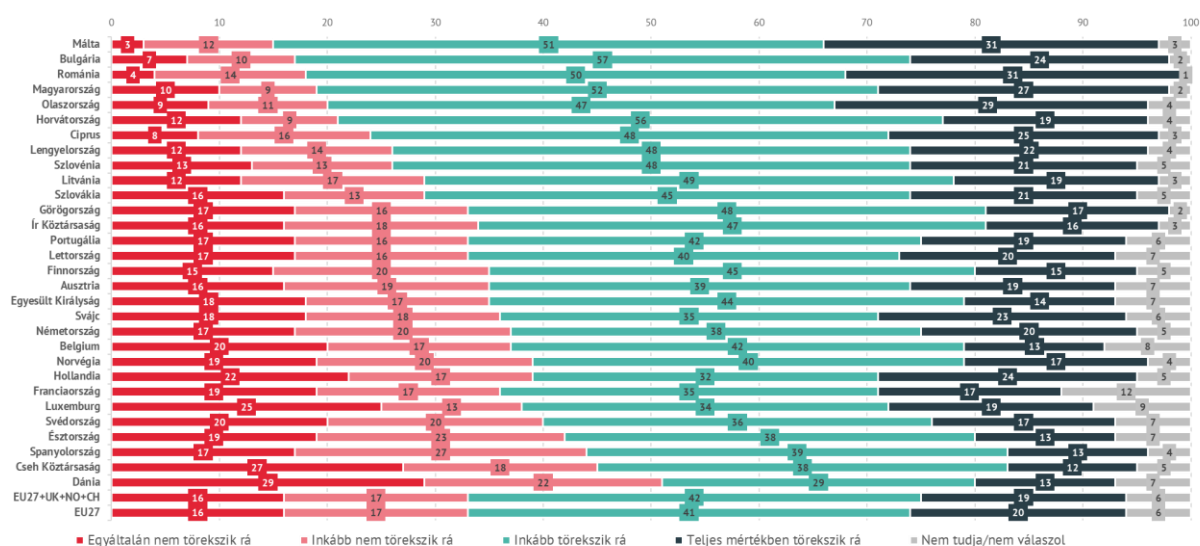

Forrás: Századvég-szerkesztés

A felmérés eredményei szerint Máltán (15 százalék), Bulgáriában (17 százalék) és Romániában (18 százalék) a legalacsonyabb azok aránya, akik nem a Tízparancsolat irányelvei szerint igyekeznek élni. Ezzel szemben Spanyolországban a megkérdezettek 44 százaléka, Csehországban 45 százaléka, Dániában pedig 51 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nem törekszik a parancsolatok szerinti életvitelre.

Forrás: Századvég-szerkesztés

27. ÁBRA: ÖSSZESEN, HOGY ÉRZI, ÖN MENNYIRE TÖREKSZIK A TÍZPARANCSOLAT SZELLEMEKÉNEK MEGFELELŐEN ÉLNI? (%)

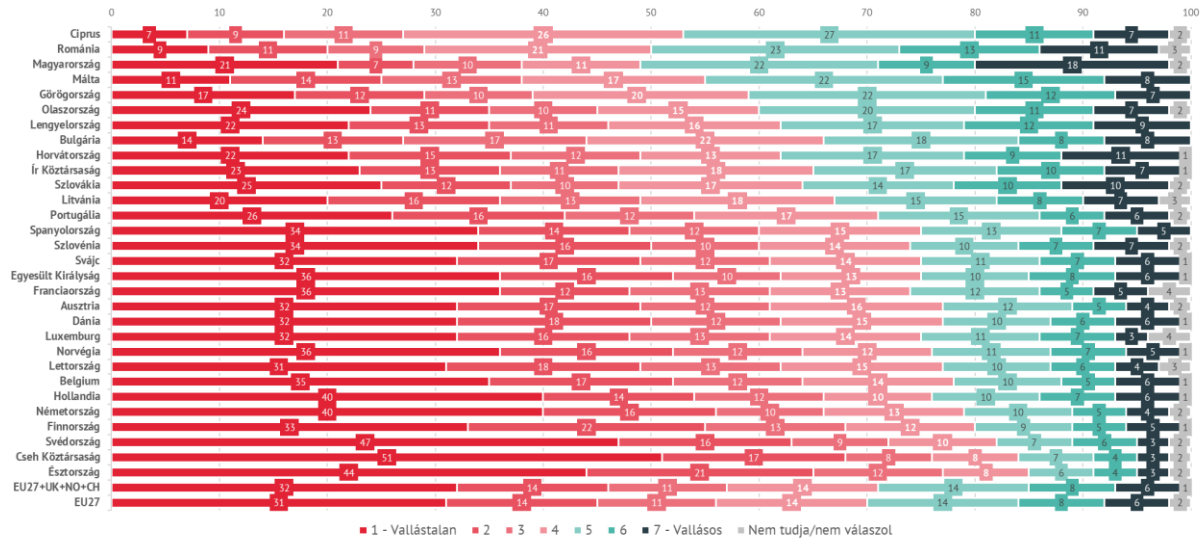
Forrás: Századvég-szerkesztés

Cipruson (7 százalék) és Máltán (9 százalék) a legalacsonyabb a vallástalanok aránya, ami arra utal, hogy ezekben az országokban a lakosság döntő többsége vallásosnak tartja magát. Ezzel szemben Észtországban a megkérdezettek 44 százaléka, Svédországban 47

százaléka, Csehországban pedig 51 százaléka nyilatkozott úgy, hogy nem tartja magát vallásosnak.

28. ÁBRA: MENNYIRE TARTJA MAGÁT VALLÁSOSNAK EGY HÉTFOKÚ SKÁLÁN, AMELYEN AZ 1-ES JELENTÉSE, HOGY VALLÁSTALAN, A 7-ES JELENTÉSE PEDIG, HOGY VALLÁSOS? (%)

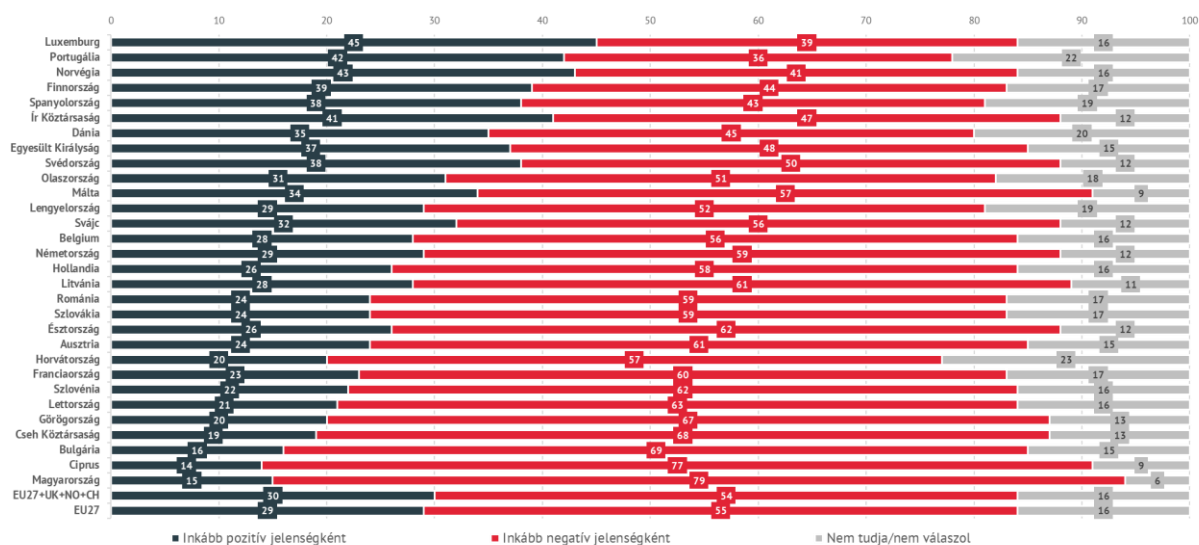
Forrás: Századvég-szerkesztés

3.7. Migráció

A kutatás során a migrációval, illegális bevándorlással és a belső migrációval kapcsolatos területek is megítélésére kerültek. A luxemburgi válaszadók 45 százaléka, a norvégok 43 százaléka és a portugálok 42 százaléka pozitívan ítélte meg a bevándorlást. Ezzel szemben a bolgárok 16 százaléka, a magyarok 15 százaléka és a ciprusiaknak mindössze 14 százaléka tekintett kedvezően a migrációra.

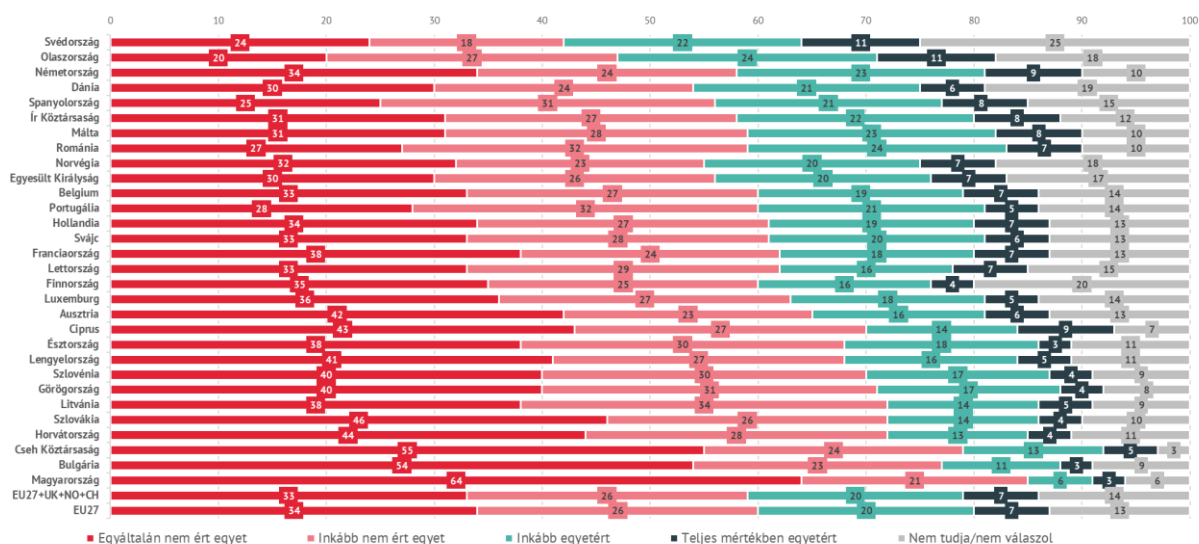
29. ÁBRA: ÖN INKÁBB POZITÍV, VAGY NEGATÍV JELENSÉGGÉNT TEKINT A BEVÁNDORLÁSRA? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

A kutatás adatai szerint a svédek 42 százaléka, illetve az olaszok 47 százaléka nem ért egyet azzal a határozattal, hogy az Európai Unió a tagállamok beleegyezése nélkül telepítsen bevándorlókat az adott országba. Az illegális migránsok kényszerbetelepítését ellenzők aránya Magyarországon a legmagasabb, itt a válaszadók 85 százaléka utasítja el ezt a gyakorlatot. Csehország lakosságának 79 százaléka nem ért egyet a javaslattal.

30. ÁBRA: ÖN INKÁBB EGYETÉRT VAGY NEM ÉRT EGYET AZ ÚJ UNIÓS MIGRÁCIÓS PAKTUMMAL, AMELY LEHETŐVÉ TESZI, HOGY TAGÁLLAMI BELESZÓLÁS NÉLKÜL TELEPÍTSENEK BE ILLEGÁLIS MIGRÁNSOKAT AZ ÖN ORSZÁGÁBA IS? (%)

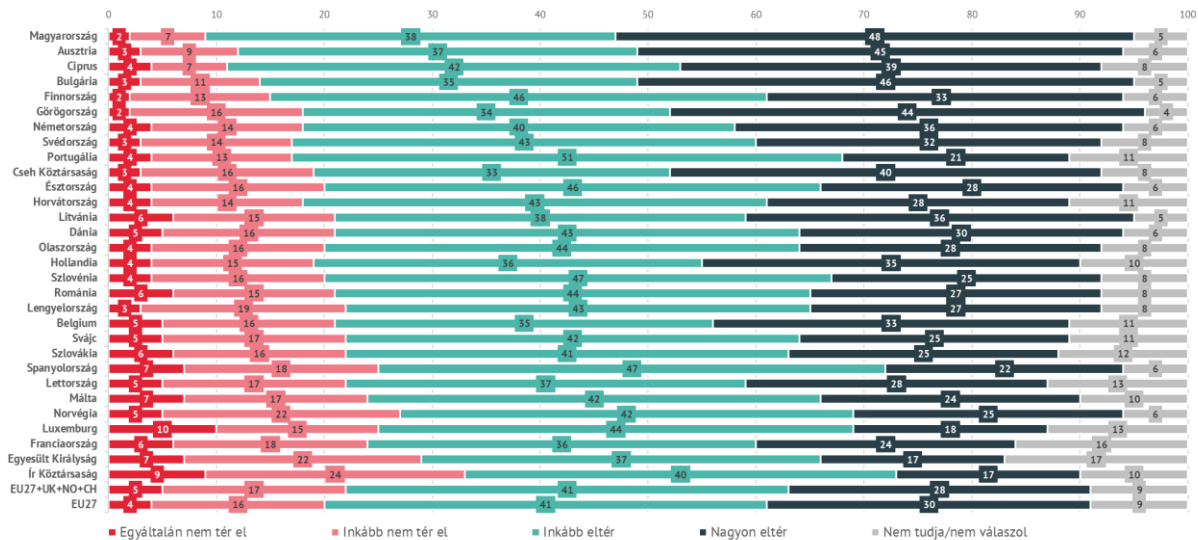
Forrás: Századvég-szerkesztés

A felmérés alapján az illegális bevándorlással kevésbé érintett országokban a migráció negatív hatásai is ritkábban jelennek meg a lakossági percepciókban. Magyarországon a válaszadók

többsége nem tapasztalt kedvezőtlen következményeket: 63 százalék nem érzékelt bűnözésnövekedést, 68 százalék nem észlelt kulturális konfliktusokat, és 72 százalék szerint biztonságérzete sem csökkent. Ezzel szemben a bevándorlás által erősebben érintett országokban alacsonyabbak ezek az arányok: Cipruson mindössze 9 százalék nem tapasztalt bűnözésnövekedést, Ausztriában 18 százalék nem érzékelt több kulturális feszültséget, míg Görögországban 29 százalék nem érezte romlónak a biztonságát. Az értékrendbeli különbségek megítélése is ezt a mintázatot erősíti: Magyarországon (9 százalék), Cipruson (11 százalék) és Ausztriában (12 százalék) kevesen gondolják úgy, hogy nincs különbség az európai és a bevándorló közösségek között, szemben az Egyesült Királysággal (29 százalék) és Írországgal (33 százalék).

31. ÁBRA: ÖN SZERINT A BEVÁNDORLÓ KÖZÖSSÉGEK ÉRTÉKRENDJE MENNYIRE TÉR EL AZ EURÓPAI TÁRSADALMAKTÓL? (%)

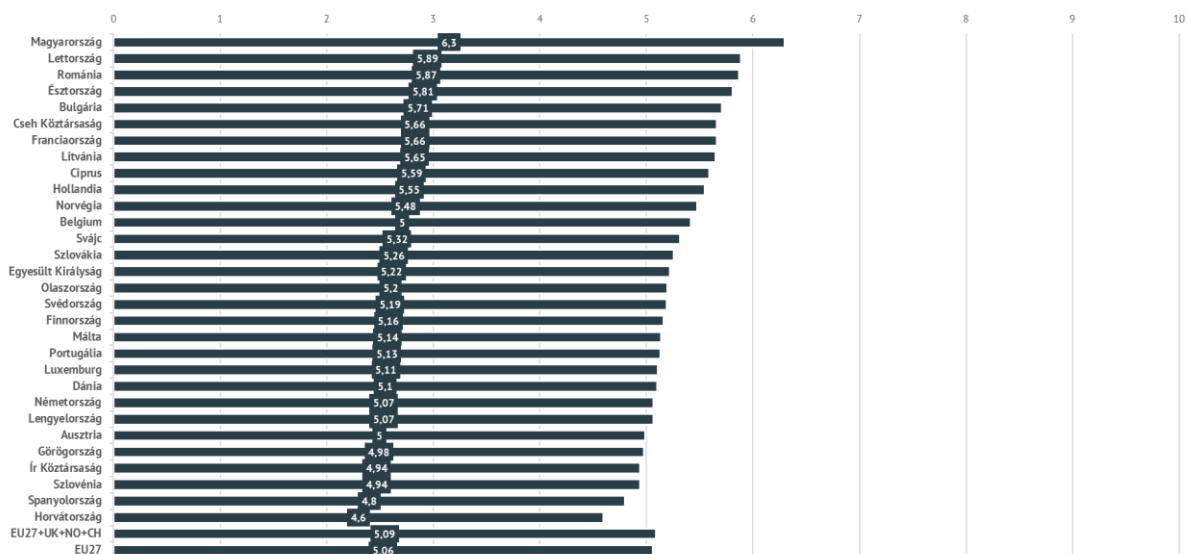
Forrás: Századvég-szerkesztés

3.8. Attitűd

Jelen fejezet az európai polgárok különböző témákkal kapcsolatos általános attitűdjeit mutatja be. Elsőként az ideológiai skála eloszlását vizsgáljuk meg. A jobboldali ideológia Magyarországon játszik jelentősebb szerepet, ahol az átlagos pontszám 6,3. Ezzel szemben Horvátországban figyelhető meg a legalacsonyabb jobboldali orientáció, 4,6-os átlagpontszámmal.

**32. ÁBRA: HOL HELYEZNÉ EL SAJÁT MAGÁT AZ ALÁBBI SKÁLÁKON?
(1-10-ES SKÁLA ÁTLAGAI: 0=BALOLDALI, 10=JOBBDALI)**

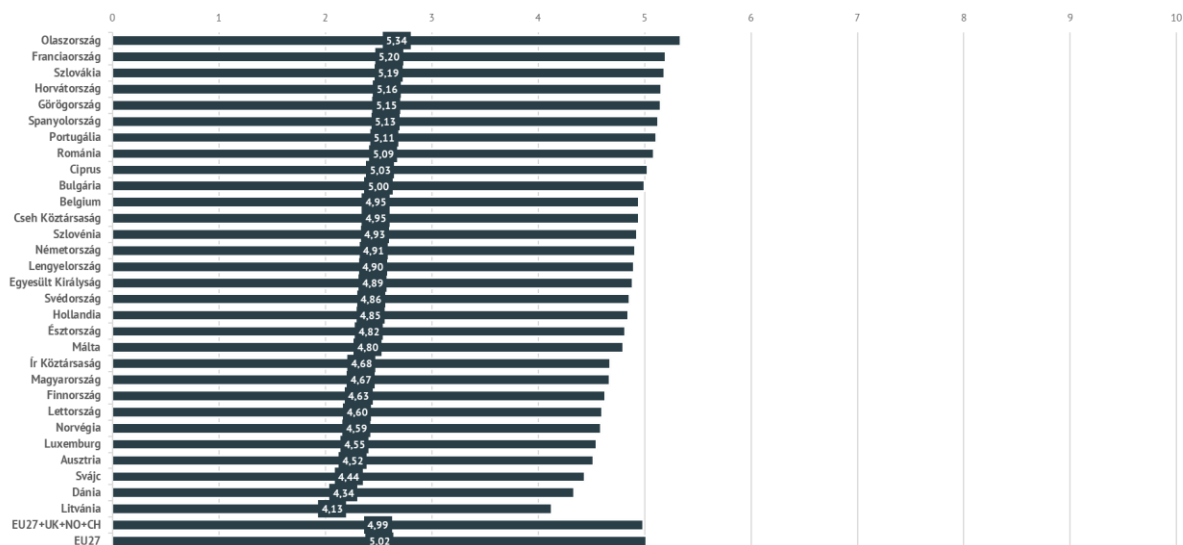

Forrás: Századvég-szerkesztés

Az eredmények több dimenzió mentén is számottevő országonkénti eltéréseket jeleznek. A konzervativizmus szintje Magyarországon (6,13), Lettországbán (5,67) és Franciaországban (5,55) a legmagasabb, míg Horvátországban a legalacsonyabb (4,24). Az étellel való elégedettség Hollandiában (5,11), Magyarországon (5,06) és Luxemburgban (4,93) a legnagyobb, ezzel szemben Görögországban a legalacsonyabb (4,05). A társadalmi együttélés megítélésében a magyar válaszadók értenek leginkább egyet azzal az állítással, hogy az emberek viselkedése felháborító (5,42), míg Luxemburgban ez az érték a legalacsonyabb (3,92). A jövő kilátástalanságának érzete Olaszországban a legerősebb (5,34), Litvániában pedig a leggyengébb (4,13).

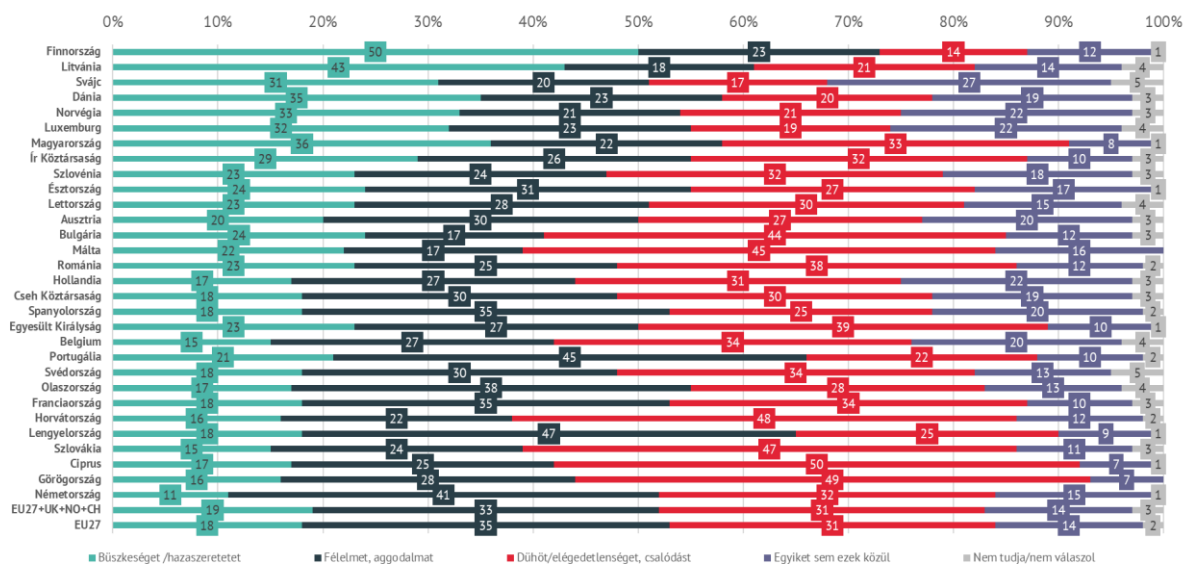
33. ÁBRA: KÉREM, MONDJA MEG, HOGY MENNYIRE ÉRT EGYET VAGY SEM A KÖVETKEZŐ ÁLLÍTÁSOKKAL! A JÖVŐ EGYRE KILÁTÁSTALANABBNAK TÚNIK (1-7-ES SKÁLA ÁTLAGAI: 1=EGYÁLTALÁN NEM, 7=TELJES MÉRTÉKBEN)

Forrás: Századvég-szerkesztés

Finnországban a megkérdezettek felét (50 százalékat) büszkeséggel tölti el, ha a hazája helyzetére gondol, ami a legmagasabb arány az európai országok között. Litvániában a válaszadók 43 százaléka, Magyarországon pedig 36 százaléka érez büszkeséget országa állapotával kapcsolatban. Ezzel szemben Németországban tapasztalható legalacsonyabb arányban büszkeség, mivel a németek mindössze 11 százaléka nyilatkozott elégedetten hazája jelenlegi helyzetével kapcsolatban.

34. ÁBRA: HA AZ ORSZÁG HELYZETÉRE GONDOL, MIT ÉREZ LEGINKÁBB AZ ALÁBBIK KÖZÜL? (%)

Forrás: Századvég-szerkesztés

4. A KUTATÁS FŐBB KÖVETKEZTETÉSEI

Az ideai felmérés egyik legkiemelkedőbb aktualitását a közelgő magyar elnökség adta. A felmérés tervezésekor ugyan még nem álltak rendelkezésre a végleges elnökségi prioritások, de az elérhető előzetes tervekre és elemző munkánkra alapozva, az alábbi megállapításokra jutottunk.

Az uniós vezetők célrendszerének eltávolodása a képviselt polgároktól nem pusztán egy feltevés, hanem a kutatás egyik kézzelfogható eredménye. Arra a kérdésre, hogy az uniós vezetők és a brüsszeli politikai elit mennyire veszi figyelembe az országok érdekeit, a megkérdezett országok többségében a domináns vélemény az, hogy nincsenek tekintettel azokra. A politikai célrendszerrel elégedett tagállamok közül két jelentősebb ország emelkedik ki: Lengyelország, ahol a közelmúlt politikai kampánya és országgyűlési választása miatt a győztes Donald Tusk határozza meg leginkább a közvéleményt, s akinek az uniós elitbe való beágyazottsága kiemelkedő, illetve Németország, amely hagyományosan dominálja az uniós folyamatokat.

Az uniós vezetéssel való elégedetlenséget több kérdésben is vizsgáltuk, de mind közül legkiemelkedőbb az uniós gazdasági teljesítményével kapcsolatos álláspont. Elmondható, hogy egész Európában kedvezőtlenek a gazdasági kilátások. Arra a kérdésre, hogy miként látják a polgárok, hogy az ő országukban miként alakul a gazdaság helyzete az elkövetkező egy-két évben, az európai szintű index mínusz 24, tehát jelentősen magasabb a borúlátók aránya, az optimistáknál. Ugyanakkor, ha úgy tesszük fel a kérdést, hogy az Európai Unió gazdaságát nézzük, az eredmény még rosszabb, mínusz 30. A két kérdés között a különbség a vezetésben keresendő, tehát az uniós vezetők teljesítménye tovább tetézi az amúgy is jelen lévő borúlátást.

Migráció kapcsán egyszerre vizsgáltunk rövid- és hosszútávú vonatkozásokat. A közelmúlt egyik legfontosabb vonatkozó lépését, a migrációs paktumot minden egyes tagállamban többségében elítélik, különbség csak az elutasítottság mértékében van. Jellemzően a kelet-európai országokban magasabb az elutasítottság. A hosszútávú kérdésekkel általánosságban a bevándorló közösségek integrációs lehetőségeit vizsgáltuk. A tömeges migrációt támogatók egyik alapvető állítása, hogy a befogadó társadalom és a bevándorlók között a közös emberségük okán nincs lényegi különbség, ami garantálja a sikeres integrációt. Az európai emberek saját tapasztalata ettől eltér. A megkérdezettek 71 százaléka szerint a bevándorlók értékrendje eltér az európai társadalmakétól. A bevándorlók integrációjának sikerességének vizsgálatakor azt próbáltuk megfogni, hogy az emberek a saját hétköznapjaik során mennyire találkoznak a lehetséges hátrányokkal. Három szempont alapján mértük fel a közvéleményt, a bűnözés, a vallási és kulturális konfliktusok és az általános biztonságérzet alapján. A bűnözés

bevándorlás okozta növekedését Európában egy kivétellel minden országban érzik, a kivétel pedig nem más, mint Magyarország. A bevándorlás okozta kulturális és vallási konfliktusok fokozódása szintúgy az országok túlnyomó többségében érezhető. Magyarország itt is kivétel, de ebben a kérdésben szintúgy kivétel Szlovákia, Horvátország, Bulgária és Luxemburg. A biztonságérzet bevándorlás okozta romlását elsősorban a földrajzilag magországokban tapasztalhatjuk, Magyarország ebben az esetben is kivétel.

A közös védelempolitika lakossági támogatottságát a lehetséges integrációs megoldások legszorosabbikával, a közös hadseregen keresztül vizsgáltuk meg. Az európai lakosság 64 százaléka egyetért a közös európai hadsereg felállításával.

5. BIBLIOGRÁFIA

- + Andorka R. (2006). *Bevezetés a szociológiába*, Osiris Kiadó, Budapest
- + Anderson, C. J., & Tverdova, Y. V. (2003). Corruption, political allegiances, and attitudes toward government in contemporary democracies. *American Journal of Political Science*, 47(1), 91-109.
- + Bennett, W. L., & Pfetsch, B. (2018). Rethinking political communication in a time of disrupted public spheres. *Journal of Communication*, 68(2), 243-253.
- + Ceron, A. (2015). Internet, news, and political trust: The difference between social media and online media outlets. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 20(5), 487-503.
- + Dalton, R. J. (1984). Cognitive mobilization and partisan dealignment in advanced industrial democracies. *The Journal of Politics*, 46(1), 264-284.
- + Dalton, R. J. (2016). *The good citizen: How a younger generation is reshaping American politics*. CQ Press.
- + Glenn, N. D. (1974). Aging and conservatism. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 415(1), 176-186.
- + Hetherington, M. J. (1999). The effect of political trust on the presidential vote, 1968–96. *American Political Science Review*, 93(2), 311-326.
- + Hooghe, M., & Dassonneville, R. (2018). A spiral of distrust: A panel study on the relation between political distrust and protest voting in Belgium. *Government and Opposition*, 53(1), 104-130.
- + Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton University Press.
- + Inglehart, R., & Norris, P. (2000). The developmental theory of the gender gap: Women's and men's voting behavior in global perspective. *International Political Science Review*, 21(4), 441-463.
- + Knutsen, O. (2004). *Social structure and party choice in Western Europe: A comparative longitudinal study*. Springer.
- + Kriesi, H., Grande, E., Dolezal, M., Helbling, M., Höglinger, D., Hutter, S., & Wüest, B. (2012). *Political conflict in Western Europe*. Cambridge University Press.
- + Lipset, S. M., & Rokkan, S. (1967). *Party systems and voter alignments: Cross-national perspectives*. Free Press.
- + Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.
- + Norris, P. (2002). *Democratic phoenix: Reinventing political activism*. Cambridge University Press.
- + Passarelli, G., & Tuorto, D. (2018). The Five Star Movement: Purely a matter of protest? The rise of a new party between political discontent and reasoned voting. *Party Politics*, 24(2), 129-140.

- + Rooduijn, M. (2018). What unites the voter bases of populist parties? Comparing the electorates of 15 populist parties. *European Political Science Review*, 10(3), 351-368.
- + Tilley, J., & Evans, G. (2014). Ageing and generational effects on vote choice: Combining cross-sectional and panel data to estimate APC effects. *Electoral Studies*, 33, 19-27.
- + Beluszky, P., & Sikos, T. T. (2007). Változó falvaink. Magyarország falutípusai az ezredfordulón. Magyarország az ezredfordulón. Stratégiai tanulmányok a Magyar Tudományos Akadémián. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest.
- + Francis, L. J. (1997). The psychology of gender differences in religion: A review of empirical research. *Religion*, 27(1), 81-96.
- + Inglehart, R. (1997). *Modernization and postmodernization: Cultural, economic, and political change in 43 societies*. Princeton University Press, Princeton, NJ.
- + Inglehart, R., & Baker, W. E. (2000). Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values. *American Sociological Review*, 65(1), 19-51.
- + Inglehart, R., & Welzel, C. (2005). *Modernization, cultural change, and democracy: The human development sequence*. Cambridge University Press, Cambridge.
- + Miller, A. S., & Stark, R. (2002). Gender and religiousness: Can socialization explanations be saved? *American Journal of Sociology*, 107(6), 1399-1423.
- + Norris, P., & Inglehart, R. (2004). *Sacred and secular: Religion and politics worldwide*. Cambridge University Press, Cambridge.
- + Norris, P., & Inglehart, R. (2009). *Cosmopolitan communications: Cultural diversity in a globalized world*. Cambridge University Press, Cambridge.
- + Pew Research Center. (2018). *The Age Gap in Religion Around the World*. Pew Research Center, Washington, DC.
- + Robinson, R. V., & Jackson, E. F. (2001). Is trust in others declining in America? An age-period-cohort analysis. *Social Science Research*, 30(1), 117-145.
- + Rokeach, M. (1969). Value systems and religion. *Review of Religious Research*, 11(1), 3-23.
- + Schwartz, S. H. (2007). Value orientations: Measurement, antecedents and consequences across nations. In R. Jowell, C. Roberts, R. Fitzgerald, & G. Eva (Eds.), *Measuring attitudes cross-nationally: Lessons from the European Social Survey* (pp. 169-203). SAGE Publications, London.
- + Schwartz, S. H., & Huismans, S. (1995). Value priorities and religiosity in four Western religions. *Social Psychology Quarterly*, 58(2), 88-107.

6. MÓDSZERTAN

A Századvég Konzorcium 2024. január 19. és április 15. között kérdőíves közvéleménykutatást végzett Európa harminc országában. Az adatfelvétel során országonként 1000, összesen 30 000 felnőttkorú személyt kérdeztünk meg CATI-módszerrel, vagyis telefonos, kérdezőbiztos által támogatott adatfelvétel keretében. A kutatás célja az volt, hogy összehasonlítható képet nyújtson az európai lakosság politikai, társadalmi és közéleti attitűdjeiről, valamint az ezek mögött meghúzódó szociodemográfiai mintázatokról.

Az elemzésben közölt adatok almintánként legfeljebb $\pm 3,2$ százalékponttal térhetnek el a tényleges lakossági arányoktól. Az egyes ábrákon és táblázatokban szereplő százalékos értékek a kerekítések miatt esetenként eltérhetnek a 100 százaléktól.

A kutatás során a megkérdezettek legfontosabb szociodemográfiai jellemzőit is rögzítettük, így a nemet, az életkort, a legmagasabb befejezett iskolai végzettséget, a jelenlegi gazdasági aktivitást, a településtípust, valamint a vallási hovatartozást. Ezek a változók lehetővé teszik, hogy az európai közvéleményt ne csupán országos, hanem társadalmi csoportok szerinti bontásban is vizsgáljuk.

Az elemzés során kiemelt figyelmet fordítottunk a regionális különbségek feltárására, ezért több, egymással részben átfedő országcsoportot alakítottunk ki. Az első csoportot az Európai Unió alapító tagállamai alkotják, a második csoportba a volt szocialista országokat soroltuk. Külön vizsgáltuk a visegrádi országokat, valamint a Bukaresti Kilencek csoportját is.

1. TÁBLÁZAT: AZ ORSZÁGCSOPORTOK ÖSSZETÉTELE

Országcsoportok	Országok
EU27	Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia
EU27+UK	Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehország, Dánia, Egyesült Királyság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Horvátország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Németország, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia
EU alapítók	Belgium, Franciaország, Németország, Olaszország, Luxemburg, Hollandia
Volt szocialista országok	Bulgária, Horvátország, Csehország, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Szlovénia
V4	Magyarország, Lengyelország, Csehország, Szlovákia
Bukaresti Kilencek + Finnország	Lengyelország, Románia, Bulgária, Csehország, Észtország, Magyarország, Lettország, Litvánia, Szlovákia, Finnország

Forrás: Századvég-szerkesztés

SZÁZADVÉG

